

**STANDARDI
POKLICNE PSIHOTERAPEVTSKE DEJAVNOSTI
IN IZOBRAŽEVANJA IZ PSIHOTERAPIJE²**

Pričujoče gradivo smo v okviru Delovne skupine za pripravo predloga normativne ureditve psihoterapije v Sloveniji³, ki jo je v skladu z Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (ReNPDZ18-28) marca 2018 imenovalo Ministrstvo za zdravje, pripravili predstavniki Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, Teološke fakultete Univerze v Ljubljani, Fakultete za uporabne družbene študije v Novi Gorici, Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, Slovenskega združenja za psihoterapijo in svetovanje in Združenja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije. Potem ko smo v dogovorjenem roku septembra 2018 poleg tega predložili tudi vsa ostala gradiva (predlog zakona z obrazložitvami členov, oceno stanja ureditve psihoterapije in psihosocialnega svetovanja v Sloveniji, mednarodno primerjavo normativnih ureditev psihoterapije po evropskih deželah, program specializacije iz psihoterapije in etični kodeks), ki so potrebna za pripravo predloga normativne ureditve psihoterapije, Ministrstvo za zdravje ni več sklicalo sestanka Delovne skupine, pač pa se je zagnilo v popoln molk in ignoriranje vseh naših dopisov in iniciativ za nadaljevanje dela (Možina in dr. 2018).

Ključni v gradivih so bili prav *Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti* in *Standardi izobraževanja iz psihoterapije*, ki lahko tudi v prihodnosti predstavljajo izhodišče za oblikovanje vseh temeljnih dokumentov za normativno ureditev psihoterapije kot samostojnega poklica.

Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti so splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti glede znanja, razumevanja, sposobnosti in naravnosti. Zakon o psihoterapevtski dejavnosti in dejavnosti psihosocialnega svetovanja (v nadaljevanju Zakon o psihoterapevtski dejavnosti) predvideva zagotavljanje teh standardov ter s tem zaščito klientov in pacientov pred škodljivim ravnanjem psihoterapevtov in kvalitetnejše psihoterapevtske storitve.

Iz standardov dejavnosti so izpeljani standardi izobraževanja, v katerih je definirano, kaj naj psihoterapevti po končanem izobraževanju obvladajo. Na ta način spodbujajo transparentnost izobraževanj. Splošni standardi so zasnovani na tisti ravni splošnosti, da so za podrobnejšo razčlemba tega, kaj naj študenti, edukanti in specializanti psihoterapije obvladajo v različnih fazah in ob koncu izobraževanja, zadolženi izvajalci izobraževanj.

V okviru podzakonskih aktov (statut Zbornice psihoterapevtov in psihosocialnih svetovalcev Slovenije (v nadaljnjem besedilu Zbornica), Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti in izobraževanja) smo predlagali, da sta strokovna organa v okviru Zbornice, ki skrbita za oblikovanje standardov in njihovo uveljavljanje, Komisija za verifikacijo izvajalcev psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti (KVID) in Komisija za verifikacijo izobraževanj s področja psihoterapije in psihosocialnega svetovanja (KVIP).

V tem gradivu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

¹ Mag. Miran Možina, psihiater in psihoterapevt, dekan in direktor Fakultete za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, Trubarjeva 65, 1000 Ljubljana, miranmozina.slo@gmail.com
Tomaž Flajs, psihoterapevt, predsednik Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, tflajs@gmail.com
Izr. prof. dr. Rudi Kotnik, psihoterapevt, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, rudiko@gmail.com

² Tekst je bil objavljen v Možina, M., Flajs, T. in Kotnik, R. (2019). Standardi psihoterapevtske dejavnosti in psihoterapevtskega izobraževanja. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, 13(3-4), 365-411.

³ Delovno skupino so sestavljali štirje uradniki, dva iz Ministrstva za zdravje, po eden iz Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in iz Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, en predstavnik Razširjenega strokovnega kolegija za psihiatrijo, en predstavnik Razširjenega strokovnega kolegija za klinično psihologijo, predstavniki štirih fakultet, od tega treh, ki edine v Sloveniji izvajajo akreditirane programe izobraževanja iz psihoterapije in svetovanja, in enega predstavnika Filozofske fakultete - oddelka za psihologijo, sedem predstavnikov strokovnih združenj s področja psihoterapije, od tega so tri društva, katerih člani delujejo pretežno v okviru zdravstvenega sistema in štiri, katerih člani delujejo izven zdravstvenega sistema.

Kazalo

UVOD.....	4
SLOVAR POJMOV.....	5
1 STANDARDI POKLICNE PSIHOTERAPEVTSKE DEJAVNOSTI.....	13
1.1 Uvod.....	13
1.2 Temeljna izhodišča psihoterapevtske dejavnosti	13
1.3 Splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti.....	16
1.3.1 Vednost, razumevanje	16
1.3.2 Sposobnosti za uporabo v praksi	16
1.3.3 Zahteve profesionalnega ravnanja	17
1.4 Temeljne zahteve za izvajalce psihoterapevtske dejavnosti	17
2 STANDARDI IZOBRAŽEVANJA IZ PSIHOTERAPIJE.....	20
2.1 Uvod.....	20
2.2 Temeljna izhodišča izobraževanja iz psihoterapije	20
2.3 Regulacijski okvir	21
2.4 Temeljne zahteve za izvajalce izobraževanj s področja psihoterapije	22
2.4.1 Splošne zahteve in vpisni pogoji	22
2.4.2 Obseg in trajanje izobraževanja.....	23
2.4.2.1 Obseg in trajanje specializacije iz psihoterapije	24
2.4.2.2 Obseg in trajanje študijev iz področja psihoterapije	24
2.4.2.3 Obseg in trajanje uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije.....	24
2.4.2.4 Obseg in trajanje izobraževanja iz psihoterapevtskih pristopov	25
2.4.3 Sprejemni postopki	26
2.4.4 Zahteve različnosti in enakopravnosti	26
2.4.5 Minimalni pogoji za kurikulum.....	27
2.4.5.1 Teorija in praksa	27
2.4.5.2 Raziskovanje	27
2.4.5.3 Različnost in enakost.....	27
2.4.5.4 Zaščita in varnost	28
2.4.5.5 Spoznavanje področja varovanja duševnega zdravja	28
2.4.5.6 Etika	29
2.4.5.7 Varnost in zaupnost	29
2.4.6 Osebna izkušnja.....	30
2.4.7 Supervizija, intervizija in supervizirana praksa.....	30
2.4.7.1 Splošno o superviziji in interviziji	30
2.4.7.2 Supervizirana psihosocialna praksa	31

2.4.7.3	Supervizirana psihoterapevtska praksa	32
2.4.7.4	Dolžnosti koordinatorjev, mentorjev, supervizorjev psihosocialne in psihoterapevtske prakse ter praktikantov	33
2.4.8	Vzpostavljanje in vzdrževanje varnega učnega okolja.....	36
2.4.9	Priročnik o izobraževanju	36
2.4.10	Kadri in viri	36
2.4.11	Prisotnost, ocenjevanje in preverjanje	37
2.4.12	Usposobljenost in vpis v register.....	38
2.4.13	Stalno strokovno izpopolnjevanje	38
2.4.14	Specifično izobraževanje in pripravništvo	38

UVOD

Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti so splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti glede znanja, razumevanja, sposobnosti in naravnosti. Zakon o psihoterapevtski dejavnosti in dejavnosti psihosocialnega svetovanja (v nadaljevanju Zakon o psihoterapevtski dejavnosti) predvideva zagotavljanje teh standardov ter s tem zaščito klientov in pacientov pred škodljivim ravnanjem psihoterapevtov in kvalitetnejše psihoterapevtske storitve.

Iz standardov dejavnosti so izpeljani standardi izobraževanja, v katerih je definirano, kaj naj psihoterapevti končanem izobraževanju obvladajo. Na ta način spodbujajo transparentnost izobraževanj. Splošni standardi so zasnovani na tisti ravni splošnosti, da so za podrobnejšo razčlemba tega, kaj naj študenti, edukanti in specializanti psihoterapije obvladajo v različnih fazah in ob koncu izobraževanja, zadolženi izvajalci izobraževanj.

V okviru podzakonskih aktov (statut Zbornice psihoterapevtov in psihosocialnih svetovalcev Slovenije (v nadaljnjem besedilu Zbornica), Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti in izobraževanja) je določeno, da sta strokovna organa v okviru Zbornice, ki skrbita za oblikovanje standardov in njihovo uveljavljanje, Komisija za verifikacijo izvajalcev psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti (KVID) in Komisija za verifikacijo izobraževanj s področja psihoterapije in psihosocialnega svetovanja (KVIP).

V tem dokumentu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

SLOVAR POJMOV

- *akreditacija* je ugotavljanje izpolnjevanja z Zakonom o visokem šolstvu določenih pogojev in presoja ustreznosti izvajalcev in programov izobraževanja s področja psihoterapije s strani Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu;
- *ambulantna obravnava (outpatient or ambulatory care)* je skupek aktivnosti, ki se nanašajo na obravnavo, pregled, svetovanje ali zdravljenje;
- *ambulantni klient* je oseba, ki je napotena v ambulantno ustanovo ali ambulantni oddelek bolnišnice in uporablja diagnostične in terapevtske storitve; *edukacija* je katerakoli faza izobraževanja in usposabljanja, ki jo izvaja verificirani izvajalec edukacije;
- *edukacija* je katerakoli faza izobraževanja in usposabljanja, ki jo izvaja verificirani izvajalec edukacije;
- *edukant* je oseba, ki se izobražuje in usposablja v verificirani edukaciji, ne glede v kateri fazi edukacije je;
- *edukant, specializant ali študent pod supervizijo* je poseben status v procesu izobraževanja, s katerim edukant, specializant ali študent dobi pravico do psihoterapevtskega dela s klienti pod mentorstvom in supervizijo;
- *epizoda (hospital episode)* je zdravstvena oskrba osebe v eni zdravstveni službi izvajalca na eni lokaciji in se prične s trenutkom, ko je oseba sprejeta (hospital admission) v posteljno enoto zdravstvene službe izvajalca in se konča z odpustom iz bolnišnice (hospital discharge), premestitvijo (transfer) v posteljno enoto druge zdravstvene službe ali s smrtjo osebe;
- *generična psihoterapija* je izvajanje posamičnih elementov psihoterapevtskih metod in tehnik znotraj dejavnosti drugih poklicev, npr. psihiater, socialni delavec, psiholog, vzgojitelj, pedagog, zdravilec idr.;
- *indikacija* pomeni bolezenske znake in okoliščine, ki nakazujejo odločitev za določene diagnostične in terapevtske postopke; kadar so ti znaki oziroma okoliščine nesporni in brezpogojni, govorimo o absolutni indikaciji, kadar pa so odvisni še od določenih drugih okoliščin (na primer od starosti, sočasnih drugih bolezni), pa o relativni indikaciji;
- *intervencija* je dejanje ali dejanja, ki so narejena z namenom spremembe ali prekinitve poteka nadaljevanja določenega dogajanja oziroma procesa;
- *izobraževanje s področja psihoterapije* zajema vse programe, ki po vsebini spadajo na področje psihoterapije, in vključuje i) vsebine uvodnega izobraževanja in vsebine psihoterapevtskih pristopov v okviru akreditiranih študijskih programov na dodiplomski in podiplomski stopnji ter programov za izpopolnjevanje; ii) verificirane edukacijske programe, vključno s programi uvodnega izobraževanja in specializacije ter programi psihoterapevtskih pristopov;
- *izvajalci dejavnosti javnega zdravja (public healthcare provider)* so javni zdravstveni zavodi in druge pravne ali fizične osebe, ki opravljajo dejavnost javnega zdravja;

- *izvajalci mreže javne zdravstvene dejavnosti* so vsi javni in zasebni izvajalci zdravstvenih storitev, ki na podlagi akta o ustanovitvi ali koncesije in pogodbe z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije opravljajo zdravstvene programe v breme javnih sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja;
- *izvajalec psihoterapevtske dejavnosti* je s strani Zbornice verificirana organizacija, enota organizacije ali posameznik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje psihoterapevtskih storitev v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti; taka organizacija, enota organizacije ali posameznik je lahko fizična ali pravna oseba javnega ali zasebnega prava;
- *javna psihoterapevtska dejavnost* je izvajanje preventivne in kurativne psihoterapevtske dejavnosti, ki jo zagotavlja država v javnem interesu in na javni račun ter je dostopna vsem prebivalcem pod enakimi pogoji;
- *javni zdravstveni zavod (health institution or provider)* je 1. pravna oseba javnega prava, ki jo ustanovijo Republika Slovenija, ena ali več samoupravnih lokalnih skupnosti za izvajanje javne zdravstvene dejavnosti. 2. Javni zdravstveni zavod: zdravstveni dom, lekarna, bolnišnica in druga oblika zdravstvene organizacije v skladu z zakonoma, ki urejata zdravstveno in lekarniško dejavnost;
- *javno pooblastilo* pomeni prenos nalog državne uprave na organizacije in posameznike izven organizacijske strukture državne uprave; osnovna pravna podlaga za javno pooblastilo je 121. člen Ustave Republike Slovenije. S podelitvijo javnega pooblastila se izvajanje upravnih nalog na določenem področju prenese iz državne uprave na nedržavne organizacije ali posameznike. Prenos nalog državne uprave je možen v različnih oblikah: izdajanje splošnih aktov, odločanje v posamičnih zadevah v upravnem postopku oz. izvajanje drugih pooblastil (vodenje uradne evidence, izdaja potrdil, nadzor ipd.). Nosilci javnih pooblastil nastopajo v odnosu do posameznih strank v postopkih kot organi državne uprave;
- *javno zdravje (public health)* je 1. kombinacija znanj, prepričanj, veščin in organiziranih aktivnosti posameznikov, družbenih skupin in družbe kot celote za vzdrževanje in krepitev zdravja, povečanje delovnih sposobnosti in podaljševanje zdravega življenja, s katerimi se zmanjšujejo bremena bolezni posameznika in skupnosti; 2. veda oziroma dejavnost, ki se ukvarja s preprečevanjem bolezni, s krepitvijo zdravja in podaljševanjem življenja skupnosti kot celote s pomočjo organiziranih dejavnosti vseh družbenih sektorjev;
- *javno zdravstveno zavarovanje (health insurance)* je z zakonom določena oblika socialnega zavarovanja, za katero sta značilni splošna vključenost prebivalstva ter relativno visoka stopnja poslovne samostojnosti zavarovalnice pri zagotavljanju nediskriminatorne dostopnosti zavarovanih oseb do pravic iz tega zavarovanja;
- *kakovost življenja (quality of life)* je generični koncept, ki se ukvarja s prilagajanjem in izboljšanjem posameznih področij našega življenja, npr. fizičnega, političnega, moralnega in socialnega okolja; gre za celovito stanje človekovega življenja, ki ni povezano le s posameznikovimi finančnimi zmožnostmi, temveč tudi z občutkom zadovoljstva z lastnim življenjem, kar pomeni, da visok življenjski standard ne pomeni nujno tudi visoke ravni kakovosti življenja;
- *kandidat* je oseba, ki se želi vpisati v študij ali edukacijo;
- *klient* je uporabnik psihoterapevtskih in svetovalnih storitev;

- *Komisija za verifikacijo izobraževanj s področja psihoterapije in psihosocialnega svetovanja* je organ Zbornice, ki je med drugim odgovoren za oblikovanje splošnih in specifičnih standardov izobraževanja in za zagotavljanje skladnosti med njimi in standardi vsakega posameznega izvajalca izobraževanja;
- *Komisija za verifikacijo izvajalcev psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti* je organ Zbornice, ki je med drugim odgovoren za oblikovanje splošnih in specifičnih standardov poklicne psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti ter za zagotavljanje skladnosti med njimi in standardi vsakega posameznega izvajalca dejavnosti;
- *licenca* je javna listina, ki izkazuje, da je psihoterapevt strokovno usposobljen in osebnostno primeren za samostojno izvajanje psihoterapevtske dejavnosti v pristopu, za katerega se je usposabljal in izpolnjuje druge pogoje, določene s Z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti;
- *licenčno obdobje* je sedemletno obdobje, za katerega pridobi psihoterapevt veljavno licenco za samostojno opravljanje psihoterapevtske dejavnosti;
- *neposredni študij* je fakultetni študij neposredno po maturi oziroma študij, v katerega se lahko vključujejo kandidati s srednješolsko izobrazbo;
- *obravnava* je skupek psihoterapevtskih storitev, ki jih klientom oziroma pacientom glede na njegovo psihofizično stanje zagotavljajo psihoterapevti v okviru enega ali več stikov;
- *organizacija in služba za psihosocialno in psihološko pomoč* je tista organizacija in služba, ki izvaja programe psihosocialne in/ali psihološke in/ali psihoterapevtske pomoči;
- *osebna izkušnja* je delo na lastni osebni rasti v okviru psihoterapevtske obravnave, v katero se vključijo študent, edukant ali specializant v času izobraževanja;
- *osebna primernost* je nujen pogoj za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti; osebnostno primeren ni tisti kandidat, edukant, študent ali specializant, za katerega je na podlagi preteklega dela, ravnanja in obnašanja utemeljeno sklepati, da psihoterapevtske dejavnosti ne bo opravljal v skladu s poklicno etiko oziroma da kot psihoterapevt ne bo deloval nepristransko in neodvisno ter ne bo varoval ugleda stroke;
- *pacient* je bolnik ali drug uporabnik zdravstvenih storitev ne glede na svoje zdravstveno stanje v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice in v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti;
- *področje izobraževanja iz psihoterapije* zajema vse edukacijske in študijske programe, ki po vsebini spadajo na področje psihoterapije in psihoterapevtskih pristopov;
- *primarna raven zdravstvenega varstva (primary level, primary care)* je zdravstvena dejavnost na primarni ravni javne zdravstvene službe, t.j. osnovna zdravstvena dejavnost in lekarniška dejavnost. Primarna raven zdravljenja bolezni obsega vse tiste dejavnosti, ki omogočajo hiter in neposreden stik z zdravstveno službo. Storitve so dostopne neposredno brez napotnice. Osnovno zdravstveno dejavnost opravljajo zaposleni v zdravstvenih domovih, zdravstvenih postajah in zasebni zdravstveni delavci s koncesijo. Za svoje varovance jo lahko organizirajo tudi socialno-varstveni zavodi, zavodi za usposabljanje in izobraževanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter kazenski in vzgojni zavodi;

- *pripravnništvo* je načrtovano, organizirano in strokovno vodeno praktično usposabljanje pripravnikov za samostojno opravljanje strokovnega dela v določeni dejavnosti in priprava na strokovni izpit, ki je sestavni del pripravnništva;
- *psihosocialna praksa* v okviru izobraževanja s področja psihoterapije je supervizirana praksa, ki jo študent, edukant ali specializant opravlja v organizacijah oziroma pri zasebnih delavcih, ki izvajajo psihiatrično oziroma psihoterapevtsko dejavnost ter v organizacijah in službah za psihosocialno pomoč;
- *psihoterapevtska ambulantna obravnava (outpatient or ambulatory care)* je skupek aktivnosti, ki se nanašajo na obravnavo, pregled, svetovanje ali zdravljenje, ki jih opravi psihoterapevt in so vezane na enega ambulantnega klienta v času in prostoru, npr. psihoterapevtska ordinacija ali klientov dom;
- *psihoterapevtska dejavnost* je poklicna dejavnost, ki jo izvajajo psihoterapevti z licenco na različnih področjih, kot so področje zdravstvenega varstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja, gospodarstva;
- *psihoterapevtska dokumentacija* vključuje vse pisne dokumente, računalniške elektronske informacije, video, avdio posnetke in druge oblike informacij, ki se nanašajo na telesno, psihološko in socialno stanje klienta;
- *psihoterapevtska intervencija* je dejanje ali so dejanja, ki ga ali jih naredi psihoterapevt z namenom spremembe ali prekinitve poteka nadaljevanja določenega dogajanja oziroma procesa;
- *psihoterapevtska metoda* obsega teorijo o nastanku in razvoju ene ali več motenj oziroma bolezni (etiopatogeneza) ter teorijo obravnave, kriterije za ugotavljanje indikacij, opis postopkov ter pričakovanih učinkov in izidov;
- *psihoterapevtska obravnava (psychotherapy treatment)* obsega katerekoli psihoterapevtske storitve, ki celovito pokrivajo posamezne potrebe klienta na širokem spektru od univerzalne, selektivne in indicirane preventivne preko storitev zgodnjega prepoznavanja bolezenskih znakov, zgodnjega in standardnega zdravljenja do preprečevanja ponovitev, podpore in dolgotrajne oskrbe oziroma ohranjanja duševnega in telesnega zdravja; lahko je del zdravstvene obravnave v okviru zdravstvene dejavnosti, del socialno varstvene obravnave v okviru socialno varstvene dejavnosti, del vzgojne obravnave v okviru šolstva v vzgojnih zavodih, šolskih svetovalnih službah in drugih oblikah organizirane skrbi za podporo ranljivim skupinam otrok, mladostnikov in družin, del kazenske obravnave v okviru pravosodja na tožilstvih in sodiščih ter del obravnave za varovanje duševnega zdravja v gospodarskih organizacijah;
- *psihoterapevtska praksa* je psihoterapevtsko delo s klienti; psihoterapevtska praksa v okviru izobraževanja s področja psihoterapije je psihoterapevtsko delo s klienti, ki ga opravlja študent, edukant ali specializant ob rednem spremljanju supervizorja;
- *psihoterapevtska storitev* je posamezna intervencija v okviru psihoterapevtske obravnave klienta, ki jo v okviru psihoterapevtske dejavnosti opravi psihoterapevt z namenom neposrednega ali posrednega spodbujanja osebnostne rasti in izboljšanja ali vzdrževanja zdravja klienta oziroma pacienta;

- *psihoterapevtska tehnika* je konkreten postopek, s pomočjo katerega naj bi v okviru uporabe psihoterapevtskega pristopa ali metode dosegli pričakovani cilj, učinek oziroma izid;
- *psihoterapevtska ustanova* je ustanova ali enota, ki izvaja, koordinira in/ali zagotavlja psihoterapevtske storitve;
- *psihoterapevtski izid* je sprememba telesnega, psihološkega in socialnega stanja ali sprememba načina življenja klienta, ki ju lahko pripišemo predhodni psihoterapevtski obravnavi;
- *psihoterapevtski pristop* obsega teorijo o človekovem razvoju, odpornosti in motnjah oziroma boleznih ter teorijo obravnave, iz teorije izvedeno strategijo psihoterapevtske obravnave, ali več psihoterapevtskih metod, za uporabo na širokem spektru področij in iz strategije izvedene koncepte za ugotavljanje indikacij, individualno načrtovanje obravnave in razvijanje terapevtskega odnosa;
- *psihoterapevtsko izvedenstvo* je izvedenstvo, ki ga izvaja psihoterapevt na različnih področjih, kot so področje zdravstvenega in socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja; psihoterapevtsko sodno izvedenstvo izvaja psihoterapevt kot sodni izvedenec, ki je imenovan za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da sodišču na njegovo zahtevo poda izvid in mnenje glede strokovnih vprašanj, za katera tako določa zakon ali glede katerih sodišče oceni, da mu je pri njihovi presoji potrebna pomoč strokovnjaka.
- *psihoterapevtsko svetovanje* je uporaba posamičnih elementov psihoterapevtskih metod in tehnik, ki še niso dosegle ravni psihoterapevtske obravnave;
- *sekundarna raven zdravstvenega varstva (secondary care, secondary level)* je specialistična ambulantna in specialistična bolnišnična zdravstvena dejavnost, ki ju zaradi strokovne zahtevnosti ni mogoče opravljati na primarni ravni ter svetovanje osebnim zdravnikom na primarni ravni. Nanjo je bolnik s primarne ravni napoten na nadaljnjo obravnavo k ustreznemu specialistu. Specialistično ambulantno dejavnost opravljajo bolnišnice (splošne in specialne), zdravilišča ali zasebni zdravniki specialisti posameznik strok;
- *specializacija iz psihoterapije* je katerakoli faza edukacije s področja psihoterapije, ki je organizirana v skladu Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in Pravilnikom o specializacijah za zdravstvene delavce in sodelavce;
- *specializant psihoterapije* je edukant psihoterapije, ki se izobražuje in usposablja v okviru specializacije iz psihoterapije;
- *specializant volonter* je specializant, ki specializacije ne opravlja v okviru delovnega razmerja, pač pa kot zasebnik – samoplačnik;
- *stalno strokovno izpopolnjevanje* je izobraževanje in uposabljanje, ki je potrebno za podaljševanje licence za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti;
- *standardi izobraževanja* so splošni principi in zahteve, na katerih mora biti zasnovano izobraževanje ter predstavljajo regulacijski okvir za oblikovanje in izvajanje izobraževalnih programov na način, ki zagotavlja implementacijo standardov poklicne dejavnosti;

- *standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti* so splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti, ki z vidika izobraževanja predstavljajo temeljne cilje, ki naj jih dosežejo študenti, edukanti in specializanti psihoterapijo;
- *stik* je neprekinjena obravnava, v kateri izvajalec zagotavlja psihoterapevtske ali svetovalne storitve klientu. Nujen del vsakega stika so tudi administrativne storitve ter statistično evidentiranje in poročanje. Ločimo stike v okviru zunajbolniščnih obravnav in stike v okviru bolnišničnih obravnav, ki jih imenujemo epizode. Stik je lahko glede navzočnosti osebe posreden ali neposreden, glede namena kurativen, preventiven ali administrativen, glede zaporedja prvi ali ponovni, glede lokacije na lokaciji ali izven lokacije izvajalca ali prek telekomunikacijskih medijev, lahko je stik s klientom (tistim, ki ga obravnavamo) ali stik s tretjo osebo (starši, skrbniki, sorodniki) ter glede števila uporabnikov stik s posameznikom, parom, družino ali skupino;
- *storitev* je naročeno delo, ki se ga za koga opravi za plačilo; je nematerialna dobrina ali uporabna vrednost, ki je, v nasprotju z materialno dobrino ni mogoče proizvajati na zalogo ali skladiščiti, ampak se prenese neposredno na uporabnika;
- *strokovna usposobljenost* za izvajanje psihoterapevtske je izkazana, ko je oseba uspešno zaključila izobraževanje v skladu s standardi poklicne psihoterapevtske, ki jih urejajo ustrezni podzakonski akti;
- *strokovni izpit* je sestavni del pripravništva, ki ga mora pripravnik opraviti za samostojno izvajanje strokovnega dela na določenem področju;
- *strokovni nadzor* opravlja Zbornica nad psihoterapevti, ki imajo licenco Zbornice in opravljajo psihoterapevtsko dejavnost v Republiki Sloveniji: strokovni nadzor se opravlja z namenom, da se nadzoruje strokovno delo ter uporaba strokovno preverjenih metod in dosežkov znanosti, da se ugotavlja izvajanje strokovnih navodil strokovnih kolegijev, da se ugotavlja uporaba metod kakovosti pri delu psihoterapevtov in da se jim na temelju ugotovitev strokovnega nadzora svetuje. Zbornica strokovni nadzor podrobneje ureja s *Pravilnikom o strokovnem nadzoru s svetovanjem*;
- *strokovni standard* je zahteva, ki jo sprejme pristojni strokovni organ posamezne stroke za doseganje optimalne urejenosti na določenem področju;
- *supervizija* je redno, posredno ali neposredno spremljanje psihoterapevtske prakse in je namenjena zagotavljanju strokovnega in neoporečnega dela psihoterapevta;
- *supervizirana psihoterapevtska praksa* je psihoterapevtsko delo s klientom, ki ga edukant, študent ali specializant psihoterapije, lahko pa tudi psihoterapevt, izvaja ob rednem spremljanju supervizorja;
- *svetovalna obravnava* vključuje katerekoli svetovalne storitve na področju duševnega zdravja, od univerzalne, selektivne in indicirane preventive preko storitev zgodnjega prepoznavanja bolezenskih znakov do preprečevanja ponovitev, podpore in dolgotrajne oskrbe;
- *svetovalna praksa* je svetovalno delo s klienti;
- *študent psihoterapije* je oseba, ki je vključena v akademski študij za pridobitev izobrazbe s področja psihoterapije;

- *študij psihoterapije* je katerakoli faza akademskega izobraževanja za izobrazbo s področja psihoterapije na dodiplomski, podiplomski stopnji in v programih za izpopolnjevanje v skladu z Zakonom o visokem šolstvu in s Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti;
- *študijski dosežki* pomenijo znanje, razumevanje, sposobnosti, spretnosti in naravnost, ki naj bi jo preko izobraževanja dosegel študent, edukant ali specializant psihoterapije. Izraz se v tem dokumentu uporablja namesto izraza 'kompetence', ki je postal zaradi nekonsistentne rabe v strokovni in laični javnosti preveč mnogopomenski;
- *terciarna raven (tertiary care or tertiary level) zdravstvenega varstva* je terciarna raven zdravstvene dejavnosti (dejavnost klinik in inštitutov), na kateri se opravlja specializirana zdravstvena obravnava, ki zahteva storitve najvišje specializiranih zdravstvenih delavcev, lahko pa tudi posebno opremljenost delovnih mest, ter pedagoška in znanstveno-raziskovalna dejavnost na področjih zdravja in medicine. Dejavnost opravljajo klinike, inštituti in republiški zavodi;
- *uporabnik* je klient ali skupina oseb, ki so uporabniki psihoterapevtskih storitev;
- *usposabljanje* je tisti del izobraževanja, ki je namenjen razvijanju praktičnih veščin za poklicno dejavnost;
- *uvodno izobraževanje* s področja psihoterapije je program izobraževanja za pridobitev vstopnih znanj s področja psihoterapije in je pogoj za vpis v izobraževanje iz psihoterapevtskega pristopa ter za vpis v specializacijo iz psihoterapije za kandidate iz nesorodnih poklicev; vsebine uvodnega izobraževanja so lahko del akreditiranih študijskih programov s področja psihoterapije;
- *verificirani izvajalec psihoterapevtske dejavnosti* je s strani Zbornice preverjena ter potrjena organizacija ali posameznik, ki izpolnjuje pogoje za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in s standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti;
- *verificirani izvajalec izobraževanja s področja psihoterapije* je s strani Zbornice preverjena ter potrjena izobraževalna organizacija, ki izpolnjuje pogoje za izobraževanje psihoterapevtov v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in s Standardi izobraževanja;
- *verifikacija* je ugotavljanje izpolnjevanja s standardi določenih pogojev in presoja ustreznosti izvajalcev psihoterapevtske dejavnosti, izvajalcev in programov izobraževanja s področja psihoterapije ter ugotavljanje znanstvene utemeljenosti psihoterapevtskih pristopov s strani Zbornice;
- *zasebna psihoterapevtska dejavnost* je psihoterapevtska dejavnost, ki jo opravljajo zasebne pravne ali fizične osebe na javni ali zasebni račun skladno z zakoni in drugimi predpisi;
- *zdravje (health)* je stanje popolne telesne, duševne in socialne blaginje in ne samo stanje brez bolezni ali oslabelosti; je kakovost telesa in duha, ki omogoča človeku, da sam vodi individualno, socialno in ekonomsko produktivno življenje; je čutno prepoznaven pojav, ki daje človeku občutek telesnega in duševnega ravnovesja;

- *zdravstvena storitev* je posamezno opravilo ali poseg v okviru zdravstvene obravnave pacienta, ki jo v okviru zdravstvene dejavnosti opravljajo zdravstveni delavci;
- *zdravstveni delavec oziroma sodelavec* je oseba, ki opravlja poklic, določen v seznamu poklicev v zdravstveni dejavnosti in je vpisan v register zdravstvenih delavcev in sodelavcev;
- *zdravstveni delavci* so vsi tisti delavci, ki so si pridobili dodiplomsko ali podiplomsko izobrazbo zdravstvenega področja oziroma študijskega področja in opravili strokovni izpit na Ministrstvu za zdravje ali izvajalcih, ki jih je ministrstvo pooblastilo;
- *zdravstveni sektor* obsega fizične in pravne osebe, ki opravljajo zdravstvene storitve na javni ali zasebni račun in upravne organe države na področju zdravstva;
- *zdravstveni sodelavci* so vsi tisti delavci, ki nimajo izobrazbe zdravstvenega področja oziroma študijskega področja, v zdravstvu pa zasedajo delovna mesta zdravstvenih sodelavcev, npr. logopedi, psihologi, biologi in podobno; v ta namen morajo imeti opravljen strokovni izpit na Ministrstvu za zdravje;
- *zdravstveno varstvo (healthcare)* obsega sistem družbenih, skupinskih in individualnih aktivnosti, ukrepov in storitev za krepitev zdravja, preprečevanja bolezni, zgodnje odkrivanja, pravočasno zdravljenje, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih;
- *življenjski slog* je način življenja, ki temelji na ugotovljenih vzorcih obnašanja in je rezultat medsebojnega vpliva značilnosti posameznika ter socialnih, ekonomskih in okoljskih življenjskih razmer;

1 STANDARDI POKLICNE PSIHOTERAPEVTSKE DEJAVNOSTI

1.1 Uvod

Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti so splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti glede znanja, razumevanja, sposobnosti in naravnosti. Z vidika izobraževanja predstavljajo temeljne cilje, ki naj jih dosežejo študenti, edukanti in specializanti.

Splošni standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti so zasnovani na tisti ravni splošnosti, da so za podrobnejšo razčlemba tega, kaj naj študenti, edukanti in specializanti psihoterapije obvladajo ob v različnih fazah in ob koncu izobraževanja, zadolženi izvajalci izobraževanj oziroma posamezni psihoterapevtski pristopi. Vsak psihoterapevtski pristop mora imeti in razvijati svoje specifične strokovne standarde, ki morajo izhajati iz in se držati splošnih standardov.

Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti so v pristojnosti zbornične Komisije za verifikacijo izvajalcev psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti (KVID), v kateri so na paritetni osnovi zastopani vsi verificirani izvajalci psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti. KVID je med drugim odgovorna za oblikovanje splošnih standardov poklicne psihoterapevtske in svetovalne dejavnosti in za zagotavljanje skladnosti med njimi in standardi vsakega posameznega izvajalca dejavnosti. Način delovanja in pristojnosti KVID so opredeljene v Pravilniku o delovanju KVID.

Psihoterapevtska dejavnost mora izhajati iz splošnih standardov, ki določajo:

- temeljna izhodišča, na katerih mora biti zasnovana psihoterapevtska dejavnost;
- splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti;
- temeljne zahteve za izvajalce psihoterapevtske dejavnosti.

1.2 Temeljna izhodišča psihoterapevtske dejavnosti

- a) Psihoterapevtska dejavnost je poklicna dejavnost, ki jo izvajajo psihoterapevti z licenco na različnih področjih, kot so področje zdravstvenega varstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja, gospodarstva.
- b) Psihoterapevtsko dejavnost lahko psihoterapevti z licenco izvajajo v okviru različnih mrež javnih dejavnosti, zaposleni v javnih zavodih in kot koncesionarji, ali kot izvajalci zasebne dejavnosti, ki se organizirajo kot fizične osebe, npr. kot samostojni podjetniki, ali kot pravne osebe, npr. kot gospodarske družbe, zavodi, društva, organizacije, v skladu s predpisi, ki urejajo organizacijo fizičnih in pravnih oseb. Koncesijska razmerja, ki jih sklepajo izvajalci psihoterapevtske dejavnosti, določajo zakoni in drugi predpisi, ki urejajo izvajanje dejavnosti na posameznem področju.
- c) Izvajalec psihoterapevtske dejavnosti je s strani Zbornice verificirana organizacija, enota organizacije ali posameznik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje psihoterapevtskih storitev v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti.
- d) Kriterije in postopke za verifikacijo izvajalcev psihoterapevtske dejavnosti na podlagi Zakona o psihoterapevtski dejavnosti in standardov poklicne psihoterapevtske dejavnosti določa Zbornica.

- e) Psihoterapevtsko dejavnost v okviru zdravstvenega varstva lahko izvajajo psihoterapevti na primarni, sekundarni in terciarni ravni, potem ko so opravili pripravništvo in strokovni izpit za zdravstvene delavce in zdravstvene sodelavce na področju zdravstvene dejavnosti.
- f) Poleg organizacij, enot organizacij ali posameznikov, ki izvajajo psihoterapevtske storitve, spadajo med psihoterapevtske ustanove tudi ustanove in enote, ki psihoterapevtske storitve koordinirajo in zagotavljajo.
- g) Psihoterapevti lahko izvajajo storitve psihosocialnega svetovanja, medtem ko psihosocialni svetovalci ne morejo izvajati psihoterapevtskih storitev.
- h) Psihoterapevti lahko nastopajo v vlogi izvedencev na različnih področjih, kot so področje zdravstvenega varstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja. Psihoterapevtsko sodno izvedenstvo izvaja psihoterapevt kot sodni izvedenec.
- i) Uporabnik psihoterapevtskih in svetovalnih storitev je klient.
- j) Psihoterapevtska praksa je psihoterapevtsko delo s klienti.
- k) Psihoterapevtska obravnava obsega katerekoli psihoterapevtske storitve, ki celovito pokrivajo posamezne potrebe klienta na širokem spektru od univerzalne, selektivne in indicirane preventive preko storitev zgodnjega prepoznavanja bolezenskih znakov, zgodnjega in standardnega zdravljenja do preprečevanja ponovitev, podpore in dolgotrajne oskrbe oziroma ohranjanja duševnega in telesnega zdravja; lahko je del zdravstvene obravnave v okviru zdravstvene dejavnosti, del socialno varstvene obravnave v okviru socialno varstvene dejavnosti, del vzgojne obravnave v okviru šolstva v vzgojnih zavodih, šolskih svetovalnih službah in drugih oblikah organizirane skrbi za podporo ranljivim skupinam otrok, mladostnikov in družin, del kazenske obravnave v okviru pravosodja na tožilstvih in sodiščih ter del obravnave za varovanje duševnega zdravja v gospodarskih organizacijah (glej tabelo 1);

Tabela 1: Psihoterapevtska obravnava na širokem spektru od univerzalne, selektivne in indicirane preventivne preko storitev zgodnjega prepoznavanja bolezenskih znakov, zgodnjega in standardnega zdravljenja do preprečevanja ponovitev, podpore in dolgotrajne oskrbe oziroma ohranjanja duševnega in telesnega zdravja (po Dernovšek, 2018)

	Psihoterapija znotraj zdravstvenega varstva	Psihoterapija znotraj socialnega varstva	Psihoterapija znotraj vzgoje in izobraževanja	Psihoterapija znotraj pravosodja	Psihoterapija znotraj gospodarstva	Psihoterapija za samoplačnike
Univerzalna preventiva	—	✓	✓	—	✓	✓
Selektivna preventiva	—	✓	✓	—	✓	✓
Indicirana preventiva	—	✓	✓	✓	✓	✓
Zgodnje prepoznavanje	✓	✓	—	✓	✓	✓
Zdravljenje (Zgodnje zdravljenje in standardno zdravljenje)	✓	—	—	—	—	✓
Preprečevanje ponovitev	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dolgotrajna oskrba	✓	✓	—	—	—	✓

- l) Psihoterapevtski pristop obsega teorijo o človekovem razvoju, odpornosti in motnjah oziroma boleznih ter teorijo obravnave, iz teorije izvedeno strategijo psihoterapevtske obravnave, ali več psihoterapevtskih metod, za uporabo na širokem spektru področij in iz strategije izvedene koncepte za ugotavljanje indikacij, individualno načrtovanje obravnave in razvijanje terapevtskega odnosa;
- m) Psihoterapevtska metoda obsega teorijo o nastanku in razvoju ene ali več motenj oziroma boleznih ter teorijo obravnave, kriterije za ugotavljanje indikacij, opis postopkov ter pričakovanih učinkov in izidov.
- n) Psihoterapevtska tehnika je konkreten postopek, s pomočjo katerega naj bi v okviru uporabe psihoterapevtskega pristopa ali metode dosegli pričakovani cilj, učinek oziroma izid.
- o) Strokovni nadzor opravlja Zbornica nad psihoterapevti, ki imajo licenco Zbornice in opravljajo psihoterapevtsko dejavnost v Republiki Sloveniji: strokovni nadzor se opravlja z namenom, da se nadzoruje strokovno delo ter uporaba strokovno preverjenih metod in dosežkov znanosti, da se ugotavlja izvajanje strokovnih navodil strokovnih kolegijev, da se ugotavlja uporaba metod kakovosti pri delu psihoterapevtov in da se jim na temelju

ugotovitev strokovnega nadzora svetuje. Zbornica strokovni nadzor podrobneje ureja s *Pravilnikom o strokovnem nadzoru s svetovanjem*.

- p) Psihoterapevtsko izvedenstvo je izvedenstvo, ki ga izvaja psihoterapevt na različnih področjih, na primer zdravstvenem, socialno varstvenem, vzgojno izobraževalnem, pravosodnem. Psihoterapevtsko sodno izvedenstvo izvaja psihoterapevt kot sodni izvedenec, ki je imenovan za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da sodišču na njegovo zahtevo poda izvid in mnenje glede strokovnih vprašanj, za katera tako določa zakon ali glede katerih sodišče oceni, da mu je pri njihovi presoji potrebna pomoč strokovnjaka.
- q) Izvajanje psihoterapevtske dejavnosti mora biti v skladu s Kodeksom poklicne etike Zbornice.
- r) Psihoterapevti z licenco se morajo povezovati v Zbornico, ki je samostojna poklicna organizacija psihoterapevtov, ki skrbi za razvoj, strokovnost in poklicno etiko, nadzor nad delom psihoterapevtov ter ugled in zaščito psihoterapevtov in psihoterapevtske stroke.

1.3 Splošne in specifične zahteve psihoterapevtske kompetentnosti

Zahteve psihoterapevtske kompetentnosti so razčlenjene glede na naslednja področja:

- vednost in razumevanje;
- sposobnosti za uporabo v praksi;
- zahteve profesionalnega ravnanja.

1.3.1 Vednost, razumevanje

Od kandidata za pridobitev licence za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti se pričakuje, da bo sposoben:

- a) razumeti in uporabljati model teorije osebnosti, skladen s svojim psihoterapevtskih pristopom,
- b) razumeti in uporabljati model človeškega razvoja z vidika spola in kulture,
- c) razumeti in uporabljati model človekove spremembe in načinov, kako se s pomočjo psihoterapije spremembe spodbujajo,
- d) prepoznavati intrapersonalne in interpersonalne probleme ter rešitve, duševne motnje in odpornost (angl. resilience), procese patogeneze in salutogeneze,
- e) oblikovati sklop kliničnih konceptov, ki povezujejo teorijo in prakso od pripravljalne faze do zaključka terapevtskega procesa,
- f) prepoznavati meje svojega pristopa ter ga primerjati in integrirati z drugimi pristopi
- g) pokazati zmožnost razumevanja in vrednotenja raziskovalnih metod, relevantnih za vse psihoterapevtske pristope ter kritičnega odnosa do raziskav,
- h) sintetizirati svojo osebno integracijo teorije in klinične prakse,
- i) prepoznavati in ravnati z osebno vpletenostjo in prispevkom v terapevtskem procesu, ki ga prakticira.

1.3.2 Sposobnosti za uporabo v praksi

Od kandidata za pridobitev licence za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti se pričakuje, da bo sposoben:

a) identificiranja in presojanja

- uporabiti izbrani teoretski model in znanje za presojo primernosti svojega psihoterapevtskega pristopa glede na potrebe klientov,
- uporabiti izbrani teoretski model in znanje za oblikovanje in spodbujanje ustreznih terapevtskih procesov,

b) oblikovanja in izvajanja načrtov in strategij

- demonstrirati zmožnost uporabe teoretičnega znanja svojega pristopa za oblikovanje hipotez, ustreznega terapevtskega odgovora in razvijanja novih terapevtskih rešitev,
- demonstrirati zmožnost analize kompleksnih in kontradiktornih področij psihoterapevtske prakse z namenom oblikovanja možnih intervencij,
- demonstrirati zmožnost uporabe izbranega psihoterapevtskega pristopa za vzpostavljanje terapevtskega odnosa ter dela s tem odnosom:
 - i. terapevtsko intervenirati skladno z izbranim psihoterapevtskim pristopom,
 - ii. zaključevati terapevtski proces skladno z izbranim psihoterapevtskim pristopom.

1.3.3 Zahteve profesionalnega ravnanja

Od kandidata za pridobitev licence za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti se pričakuje, da bo sposoben:

a) Profesionalnosti v odnosu

- vključevati se spoštljivo in zaupno v strokovno komunikacijo z drugimi kolegi,
- ustrezno dokumentirati in predstavljati svoje psihoterapevtsko delo za diskusijo in vzajemno učenje.

b) Profesionalne avtonomije in odgovornosti

- zavedanja in zmožnosti obvladovanja etičnih vprašanj in dilem,
- demonstrirati zmožnost sodelovanja z drugimi za oblikovanje rešitev,
- demonstrirati zmožnost prilagajanja in inovativne prakse,
- demonstrirati zmožnost ugotavljanja, razjasnjevanja, ocenjevanja problemov psihoterapevtske prakse in njihovega reševanja,
- demonstrirati odgovornost za samonadzor (self-monitoring),
- demonstrirati zmožnost za konsistentno reflektiranje svojega funkcioniranja v terapevtskem procesu za izboljšave svoje prakse,
- soočiti se z lastnim terapevtskim procesom in se vključiti v dejavnosti za osebno rast in razvoj, skladno s psihoterapevtskim pristopom.

1.4 Temeljne zahteve za izvajalce psihoterapevtske dejavnosti

- a) Psihoterapevti delujejo v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti in s predpisi, ki urejajo izvajanje različnih dejavnosti na različnih področjih. Tako je na določenih področjih za pridobitev licence potrebno opraviti še pripravništvo in strokovni izpit.
- b) Naziv psihoterapevt sme uporabljati samo oseba z veljavno licenco za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti. Osnovnemu poklicnemu nazivu se lahko dodajajo poimenovanja psihoterapevtskega pristopa.
- c) Poklic psihoterapevta sme opravljati psihoterapevt, ki ima veljavno licenco in je vpisan v Register psihoterapevtov Zbornice. Licenca se za dobo sedmih let na podlagi vloge podeli psihoterapevtu, ki:
- je opravilno sposoben,
 - je strokovno usposobljen,
 - je osebnostno primeren,
 - mu s pravnomočno sodbo sodišča ali dokončno odločbo disciplinske komisije ni izrečen disciplinski ukrep začasne ali trajne prepovedi opravljanja psihoterapevtske dejavnosti in
 - izpolnjuje prostorske pogoje za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti oziroma.

Licenca se podaljša, če psihoterapevt izkaže, da se je v licenčnem obdobju stalno strokovno izpopolnjeval. Obseg in vsebino stalnega strokovnega izpopolnjevanja določa Zbornica.

- d) Psihoterapevt mora biti za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti strokovno usposobljen in osebnostno primeren.
- e) Psihoterapevt je strokovno usposobljen za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti, ko je uspešno opravil s strani Zbornice verificirano izobraževanje v skladu s standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti.
- f) V okviru izvajanja psihoterapevtske dejavnosti se lahko uporabljajo samo tisti psihoterapevtski pristopi in metode, za katere je znanstveno ugotovljeno, da njihovo izvajanje v psihoterapevtski praksi učinkuje spodbujajoče na osebnostno rast klientov ter izboljšuje njihove moteče vzorce mišljenja, čustvovanja, vedenja, medosebnih odnosov in življenjskega sloga v smeri zdravja in boljše kakovosti življenja.
- g) Kriterije in postopke za verifikacijo psihoterapevtskih pristopov in metod, ki se izvajajo v okviru psihoterapevtske dejavnosti, na podlagi njihove znanstvene utemeljenosti in praktične učinkovitosti določa Zbornica.
- h) Psihoterapevt mora spoštovati in v okviru svojih pristojnosti zagotavljati klientove pravice tako, kot jih določa Zakon o psihoterapevtski dejavnosti in zakon, ki ureja pacientove pravice, če izvaja psihoterapevtsko dejavnost v okviru zdravstvene dejavnosti.
- i) Psihoterapevt mora spoštovati zasebnost klienta, skrbeti za varnost njegovih osebnih podatkov in varovati poklicno skrivnost.
- j) Psihoterapevtska obravnava se izvaja v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti na območju lokalnih skupnosti, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi

italijanski oziroma madžarski jezik. Ne glede na to pa mora psihoterapevt pri svojem delu uporabljati jezik klienta, če ga obvlada.

- k) Po pridobitvi licence za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti mora psihoterapevt skrbeti za stalno strokovno izpopolnjevanje, vzdrževati svoje psihofizične sposobnosti in skrbeti za redno potrjevanje poklicne usposobljenosti.
- l) Psihoterapevtska praksa mora biti neoporečna in je taka, kadar jo psihoterapevt izvaja upošteva standarde poklicne psihoterapevtske dejavnosti in poklicno etiko ter druge dolžnosti psihoterapevta v skladu z Zakonom o psihoterapevtski dejavnosti.
- m) Obvezni sestavni del psihoterapevtske prakse je supervizija kot redno, posredno ali neposredno spremljanje prakse in je namenjena zagotavljanju strokovnega in neoporečnega dela psihoterapevta.
- n) Psihoterapevti morajo delovati v skladu s temeljnimi načeli poklicne etike ter Kodeksom poklicne etike psihoterapevtov.
- o) Psihoterapevti se morajo povezovati v samostojno poklicno zbornico, ki skrbi za razvoj, strokovnost in poklicno etiko, nadzor nad delom psihoterapevtov ter ugled in zaščito psihoterapevtov in psihoterapevtske stroke.
- p) Kadar vzbuja ravnanje psihoterapevta dvom v strokovnost in etičnost njegovega dela lahko vložijo klient oziroma pacient ali druga zainteresirana oseba pri Komisiji za pritožbe Zbornice zahtevo za presojo strokovnosti in etičnosti ravnanja psihoterapevta z zahtevo za ustrezno ukrepanje.
- q) Psihoterapevt in študent, specializant ali edukant psihoterapije pod supervizijo so disciplinsko odgovorni, če pri izvajanju psihoterapevtske dejavnosti ne ravnajo v skladu s pravili poklicne etike in stroke ter statutom in pravili Zbornice.

2 STANDARDI IZOBRAŽEVANJA IZ PSIHOTERAPIJE

2.1 Uvod

Standardi izobraževanja so splošne in specifične zahteve, na katerih mora biti zasnovano izobraževanje ter predstavljajo regulacijski okvir za oblikovanje in izvajanje izobraževalnih programov na način, ki zagotavlja implementacijo standardov poklicne dejavnosti.

Iz splošnih standardov poklicne psihoterapevtske dejavnosti izpeljani splošni standardi izobraževanja iz psihoterapije so zasnovani na tisti ravni splošnosti, ki podrobnejšo razdelavo izobraževalnih programov za doseganje teh standardov prepušča posameznim izvajalcem izobraževanja.

Standardi izobraževanja in postopki njihove regulacije so v pristojnosti zbornične Komisije za verifikacijo izobraževanj s področja psihoterapije (KVIP), v kateri so na paritetni osnovi zastopani predstavniki vseh verificiranih izobraževanj s področja psihoterapijo, to pomeni študijev, edukacij in specializacije. KVIP je med drugim odgovorna za oblikovanje splošnih standardov izobraževanja in za zagotavljanje skladnosti med njimi in standardi vsakega posameznega izvajalca izobraževanja. Način delovanja in pristojnosti KVIP so opredeljeni v Pravilniku o delovanju KVIP.

Izobraževanja iz psihoterapije morajo izhajati iz splošnih standardov, ki določajo:

- a) temeljna izhodišča;
- b) regulacijski okvir, ki zagotavlja implementacijo standardov ter temeljnih ciljev oziroma splošnih in specifičnih zahtev psihoterapevtske kompetentnosti, kot so opredeljeni v standardih poklicne psihoterapevtske dejavnosti;
- c) temeljne zahteve za izvajalce izobraževanj s področja psihoterapije.

2.2 Temeljna izhodišča izobraževanja iz psihoterapije

- a) Izobraževanja s področja psihoterapije obvezno vključujejo:
 - teoretično izobraževanje,
 - praktično usposabljanje in
 - osebno izkušnjo.
- b) Poti izobraževanja s področja psihoterapije so:
 - akademska pot preko akreditiranih študijev,
 - edukacijska pot preko verificiranih edukacij (ki vključuje tudi specializacijo) in
 - kombinacija obeh poti.
- c) Izobraževanje s področja psihoterapije zajema vse programe, ki po vsebini spadajo na področje psihoterapije, in vključuje:
 - vsebine uvodnega izobraževanja in vsebine psihoterapevtskih pristopov v okviru akreditiranih študijskih programov na dodiplomski in podiplomski stopnji ter programov za izpopolnjevanje;
 - verificirane edukacijske programe, vključno s programi uvodnega izobraževanja in specializacije ter programi psihoterapevtskih pristopov;

- d) Izobraževanja psihoterapevtov morajo:
- priznavati obstoj različnih psihoterapevtskih pristopov;
 - biti osnovana na različnih teorijah;
 - spodbujati spoštljivo razumevanje razlik in podobnosti med pristopi.
- a) Izobraževalni programi psihoterapevtskih pristopov zajemajo vsem psihoterapevtskim skupne vsebine ter specialne vsebine, ki so lastne vsakemu posameznemu psihoterapevtskemu pristopu.
- b) Izobraževanja s področja psihoterapije morajo biti osnovana na teoriji in raziskovanju in naravnana na učinkovito prakso.
- c) Proces ocenjevanja v okviru izobraževanja in usposabljanja s področja psihoterapije mora biti transparenten in razumljiv.
- d) Osebnostna primernost se pri kandidatih za izobraževanje s področja psihoterapije najprej preverja ob vpisu in med izobraževanjem ob vsakokratnem prehodu iz nižje v višjo stopnjo izobraževanja.
- e) Izobraževanja področja psihoterapije morajo biti v skladu s Kodeksom poklicne etike Zbornice.

2.3 Regulacijski okvir

- a) Verifikacijo izvajalcev izobraževanja s področja psihoterapije izvaja Zbornica na podlagi posebnega *Pravilnika o verifikaciji izvajalcev izobraževanja s področja psihoterapije*, ki določa kriterije in postopke presojanja ustreznosti izvajalcev izobraževanja. Ti kriteriji in postopki morajo zagotavljati, da so izvajalci izpolnili Standarde izobraževanja iz psihoterapije. Pri verifikaciji prej že akreditiranih izvajalcev in njihovih programov Zbornica ustrezno prilagodi in poenostavi postopke tako, da prizna kot izpolnjene vse zahteve Standardov izobraževanja iz psihoterapije, ki so bile že preverjene kot primerne v postopku akreditacije s strani akreditacijskega organa. Ponovna verifikacija posameznega izvajalca psihoterapevtskega izobraževanja poteka vsakih sedem let. Prav tako morajo izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije usklajevati njihove vsebine glede na razvoj stroke in psihoterapevtske znanosti na najmanj sedem let.
- b) Verifikacijo psihoterapevtskih pristopov in metod izvaja Zbornica na podlagi posebnega *Pravilnika o verifikaciji psihoterapevtskih pristopov in metod*, ki določa kriterije in postopke za ugotavljanje njihove znanstvene utemeljenosti ter primernosti za psihoterapevtsko obravnavo klientov. Pri tem Zbornica spodbuja razvoj novih področij psihoterapevtske prakse, metod in pristopov. Pri preverjanju novih metod in pristopov, ki še niso priznani, skrbi za uravnovešanje potrebe po razvoju in previdnosti pri uporabi v skladu z etičnimi zahtevami.
- c) Zbornica v postopku verifikacije psihoterapevtskih pristopov upošteva zlasti naslednje kriterije:

- da je iz znanstvenih spoznanj izvedena teorija, ki utemeljuje pristop in ki vključuje teorijo o nastanku in razvoju motenj, bolezni, intrapersonalnih in interpersonalnih problemov ter teorijo obravnave;
- da ima iz teorije izvedeno strategijo psihoterapevtske oziroma svetovalne obravnave, ali več psihoteapevtskih metod, za uporabo na širokem spektru področij;
- iz strategije izvedene koncepte za ugotavljanje indikacij, individualno načrtovanje obravnave in razvijanje terapevtskega odnosa;
- da je psihoterapevtski pristop odprt za znanstveno raziskovanje in nova spoznanja;
- da obstaja o pristopu mednarodna strokovna in znanstvena literatura;
- da je učinkovitost in uspešnost psihoterapevtskega pristopa znanstveno preverjena in prikazana.

d) Zbornica v postopku verifikacije psihoterapevtskih metod upošteva zlasti naslednje kriterije:

- da je iz znanstvenih spoznanj izvedena teorija o nastanku in razvoju ene ali več motenj, bolezni, intrapersonalnih in interpersonalnih problemov ter teorijo obravnave;
- da ima kriterije za ugotavljanje indikacij;
- da vsebuje opis psihoterapevtskih tehnik;
- da vsebuje opis pričakovanih učinkov in izidov;
- da obstaja o metodi mednarodna strokovna in znanstvena literatura;
- da je učinkovitost in uspešnost psihoterapevtske metode znanstveno preverjena in prikazana.

e) Podeljevanje licenc za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti in vpis v register psihoterapevtov izvaja Zbornica na podlagi posebnega *Pravilnika o licencah psihoterapevtov in psihosocialnih svetovalcev*, ki določa kriterije in postopke za ugotavljanje ustreznosti kandidatov. Ti kriteriji in postopki morajo zagotavljati, da je kandidat usposobljen v skladu s Standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti.

f) Formalna dokumentacija verificiranega izvajalca izobraževanja mora jasno navajati, da je član Zbornice, in mora imeti logo Zbornice na svoji spletni strani, na naslovni strani svojega izobraževalnega priročnika in/ali prospektov.

2.4 Temeljne zahteve za izvajalce izobraževanj s področja psihoterapije

2.4.1 Splošne zahteve in vpisni pogoji

Izobraževanje s področja psihoterapije se izvaja preko:

- a) Akademskih študijev s področja psihoterapije oziroma psihoterapevtskih pristopov v okviru diplomskih in podiplomskih programov ter programov za izpopolnjevanje, akreditiranih s strani Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu ali tujih primerljivih agencij.

- b) V neposredni dodiplomski študij s področja psihoterapije lahko vstopajo kandidati, ki so opravili:
- splošno maturo ali
 - poklicno maturo v kateremkoli srednješolskem programu in izpit iz enega od predmetov splošne mature; izbrani predmet ne sme biti predmet, ki ga je kandidat že opravil v poklicni maturi ali
 - pred 1.6.1995 katerikoli štiriletni srednješolski program.
- c) V podiplomski študij s področja psihoterapije, lahko vstopajo kandidati, ki so opravili:
- univerzitetni študijski program (sprejet pred 11. 6. 2004) ali študijski program prve stopnje (ali enakovredno izobrazbo po Zakonu o visokem šolstvu) ustreznih strokovnih področij (humanistično, pedagoško, socialno, zdravstveno in družboslovno).
 - univerzitetni študijski program (sprejet pred 11. 6. 2004) ali študijski program prve stopnje (ali enakovredno izobrazbo po Zakonu o visokem šolstvu) drugih strokovnih področij, če so pred vpisom opravili dodatne študijske obveznosti (diferencialni program).
- d) Edukacij s področja psihoterapije oziroma psihoterapevtskih pristopov, verificiranih s strani Zbornice, v katere lahko vstopajo kandidati z:
- zaključeno drugo stopnjo fakultetnega študijskega programa za pridobitev izobrazbe ali
 - zaključenim drugim enakovrednim univerzitetnim študijskim programom ali
 - zaključeno specializacijo po opravljenih visokošolskih strokovnih programih, zlasti iz področja humanističnih in družbenih ved.
- e) Kombinacije akreditiranih študijev in verificiranih edukacij s področja psihoterapije, pri čemer ustreznost te kombinacije in posledično diplomantovo usposobljenost za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti presoja Zbornica.
- f) Specializacije iz psihoterapije, v katero lahko vstopajo kandidati z:
- zaključeno drugo stopnjo fakultetnega študijskega programa za pridobitev izobrazbe ali
 - zaključenim drugim enakovrednim univerzitetnim študijskim programom ali
 - zaključeno specializacijo po opravljenih visokošolskih strokovnih programih,
 - zaključenim uvodnim izobraževanjem s področja psihoterapije za nesorodne poklice in
 - zaključenim strokovnim izpitom za zdravstvene delavce in zdravstvene sodelavce.
- g) Uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije⁴ za nesorodne poklice (npr. ekonomist, pravnik, inženir), ki ga je potrebno opraviti pred vstopom v izobraževanje iz priznanih psihoterapevtskih pristopov. Vsebine uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije so lahko del akreditiranih študijskih programov. Izvajalec uvodnega izobraževanja mora po potrebi glede na kandidatova predhodna znanja za vsakega določiti vsebine, ki jih mora opraviti (t. i. individualni program).

2.4.2 Obseg in trajanje izobraževanja

⁴ Namesto izraza uvodno izobraževanje iz psihoterapije Evropska zveza za psihoterapijo (EAP) uporablja izraz ekvivalent znanja; po pravilniku EAP morajo ta znanja pridobiti vsi posamezniki, ki nimajo ustrezne humanistične izobrazbe.

Obseg in trajanje izobraževanja morata omogočati konsolidacijo ter integracijo teoretskega znanja in psihoterapevtske prakse. Trajanje je odvisno predvsem od tega, kako intenzivno se edukant, specializant ali študent izobražuje (redno – »full time« ali izredno, ob delu – »part time«). Zahteve neposrednih študijev morajo biti višje od zahtev za edukacije, ker v študij vstopajo mlajši študenti v primerjavi s starejšimi edukanti, ki so že opravili en študij. V vseh primerih izobraževalnih poti pa gre za dolgoletno izobraževanje, ki mora zadostiti kriterijem za visokošolske poklicne izobrazbe.

2.4.2.1 Obseg in trajanje specializacije iz psihoterapije

Programi specializacije iz psihoterapije obsega vsem psihoterapevtskim pristopom skupne vsebine, ki so potrebne za integracijo znanj iz različnih pristopov, in specialne vsebine, ki so lastne vsakemu posameznemu pristopu. Program obsega teoretične vsebine, superzivirano psihosocialno prakso, supervizirano psihoterapevtsko prakso in osebno izkušnjo.

Specializacija iz psihoterapije traja praviloma najmanj štiri leta.

Trajanje specializacije se ustrezno podaljša v primeru specializantov, ki opravljajo specializacijo z manj kot polnim delovnim časom ali v primeru specializantov volonterjev. Trajanje specializacije se lahko v soglasju z glavnim mentorjem ustrezno podaljša tudi v primeru specializantov, ki opravljajo specializacijo iz psihoterapije v okviru rednega delovnega razmerja.

Trajanje specializacije se lahko skrajša v primerih, ko je specializantu del obveznih vsebin iz programa specializacije, kot že pridobljene, priznala komisija Zbornice. Skrajšanje upošteva glavni mentor, ko oblikuje in določa individualni program specializacije.

2.4.2.2 Obseg in trajanje študijev iz področja psihoterapije

Trajaje študijev (dodiplomskih, podiplomskih in programov za izpopolnjevanje) s področja psihoterapije, je usklajeno z določili Zakona o visokem šolstvu in je praviloma pet let. Neposredni študij s področja psihoterapije traja najmanj pet let: tri leta dodiplomska in dve leti magistrska stopnja.

Bolj natančen prikaz obsega študijev je možen s pomočjo ECTS točk. Po visokošolski zakonodaji mora en letnik študija vsebovati 60 ECTS, kar v petih letih neposrednega študija zneso 300 ECTS. En ECTS pa pomeni okoli 30 ur študentovega dela, od teh je okoli polovica t. i. kontaktnih ur, ki jih študent prebije v direktnem stiku z učitelji, supervizorji, mentorji. Torej je celoten obseg študentovega dela v neposrednem študiju okoli 9000 ur, od tega naj bi bilo najmanj okoli 4500 kontaktnih ur (glej tabelo 1).

2.4.2.3 Obseg in trajanje uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije

Za nesorodne poklice je pred specializacijo iz psihoterapije ali izobraževanjem iz priznanih psihoterapevtskih pristopov potrebno še uvodno izobraževanje s področja psihoterapije (glej tabelo 2), ki traja najmanj eno leto in se zaključi z uspešno opravljenim zaključnim izpitom. Vsebine uvodnega izobraževanja so lahko del akreditiranih študijskih programov s področja psihoterapije.

Tabela 2: Program uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije:

TEORIJA v obliki predavanj, seminarjev in vaj	Minimalno število ur
Modul A - PSIHLOGIJA ZA PSIHOTERAPEVTE	
Splošna psihologija (teorija motivacije, emocij in kognitivnih procesov)	30
Razvojna psihologija (značilnosti razvojnih obdobj)	30
Psihologija osebnosti (teorije osebnosti)	20
Klinična psihologija in nevropsihologija (psihodiagnostika, teorija travme)	30
Socialna psihologija (socialna motivacija in resničnost, skupinska dinamika)	20
Modul B - PSIHIATRIJA IN NEVROZKANOST ZA PSIHOTERAPEVTE	
Psihiatrija (zgodovina in organizacija psihiatrije, socialna psihiatrija, skupnostna psihiatrična skrb, psihosomatika)	20
Psihofarmakologija	10
Psihopatologija in patogeneza ter salutologija in salutogeneza	40
Nevroznanost (nevrobiologija psihoterapije)	20
Modul C - PSIHOTERAPIJA KOT POKLIC IN ZKANOST	
Uvod v psihoterapijo (psihoterapija kot avtonomen poklic in kot znanstvena disciplina)	5
Zgodovina in razvoj psihoterapije (razvoj glavnih psihoterapevtskih pristopov)	25
Psihoterapevtski pristopi oziroma šole v Sloveniji (predstavitev glavnih psihoterapevtskih pristopov v Sloveniji)	30
Filozofske osnove in družbeno kulturni kontekst psihoterapije (epistemologija, fenomenologija, sociološke in kulturne študije ...)	20
Raziskovanje v psihoterapiji (kvantitativna in kvalitativna metodologija)	20
Etika v psihoterapiji	10
Socialnovarstvena in zdravstvena zakonodaja ter prva pomoč	30
Skupaj teorija	360
PRAKSA	
Psihosocialna praksa*	160
Supervizija psihosocialne prakse	10
Osebna izkušnja (učna terapija)	50
Skupaj teorija in praksa	580

* Psihosocialna praksa je supervizirana praksa v učnih bazah, ki so lahko organizacije oziroma zasebni delavci, ki izvajajo psihiatrično oziroma psihoterapevtsko dejavnost ter organizacije in službe za psihosocialno pomoč (glej točko 6.2).

2.4.2.4 Obseg in trajanje izobraževanja iz psihoterapevtskih pristopov

Programi izobraževanj iz psihoterapevtskih pristopov obsegajo vsem psihoterapevtskim pristopom skupne vsebine, ki so potrebne za integracijo znanj iz različnih pristopov, in specialne vsebine, ki so lastne vsakemu posameznemu pristopu. Programi obsegajo teoretične vsebine, superzivirano psihosocialno prakso, supervizirano psihoterapevtsko prakso in osebno izkušnjo.

Programi izobraževanj iz psihoterapevtskih pristopov lahko vključujejo usposabljanje iz različnih metod.

Izobraževanje iz psihoterapevtskih pristopov morajo trajati najmanj štiri leta in morajo vsebovati najmanj⁵:

- 600 ur teorije,
- 880 ur supervizirane prakse, od tega najmanj 480 ur supervizirane psihosocialne prakse in najmanj 400 ur supervizirane psihoterapevtske prakse,
- 170 ur supervizije, od tega najmanj 20 ur supervizije za psihosocialno prakso in najmanj 150 ur supervizije za psihoterapevtsko prakso,
- 250 ur osebne izkušnje.

V času izobraževanja iz psihoterapevtskega pristopa študent, edukant ali specializant pridobi status študenta, edukanta ali specializanta psihoterapije pod supervizijo, ki mu dovoljuje opravljanje supervizirane psihoterapevtske prakse. Začetek dela s klienti pod supervizijo odobri študentu ali edukantu vodja izobraževanja na predlog mentorja, specializantu pa izvajalec izobraževanja na predlog neposrednega mentorja.

2.4.3 Sprejemni postopki

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo:

- a) objaviti sprejemne kriterije in postopke za izbiro kandidatov;
- b) spoštovati vpisne pogoje kot so navedeni v Zakonu o psihoterapevtski dejavnosti in v teh standardih;
- c) omogočiti kandidatom, da pokažejo osebne kvalitete potrebne za opravljanje psihoterapevtskega poklica;
- d) imeti neposreden proces selekcije, ki temelji na medosebni interakciji;
- e) preverjati osebno primernost kandidatov ob vpisu in med izobraževanjem ob vsakokratnem prehodu iz nižje v višjo stopnjo izobraževanja; po pravilih
- f) imeti metode in postopke za procesiranje Ocenjevanja predhodnega/izkustvenega učenja (APL in APEL) ali Sistem prenosa akumuliranih kreditov (CATS). Te metode in postopki morajo opisovati proces in kriterije ter omogočati pritožbo. Razen če ni s temi pravili drugače določeno, je na ta način možno največ 50 procentov priznavanja predhodnega izobraževanja.

2.4.4 Zahteve različnosti in enakopravnosti

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo:

⁵ S tem so glede skupnega števila ur kot tudi glede števila ur po posameznih stebrih izobraževanja izpolnjeni kriteriji Evropske diplome iz psihoterapije (EDP), ki zahteva, da morajo obsegati edukacije iz psihoterapevtskih pristopov najmanj 1400 ur.

- a) imeti, objaviti in v izobraževanju upoštevati jasne kriterije, ki se nanašajo na različna relevantna zdravstvena stanja študentov, edukantov in specializantov. Ti kriteriji morajo biti konsistentni z obstoječimi pravili in normami Zbornice,
- b) imeti in objaviti politiko obravnave različnosti in enakopravnosti,
- c) imeti objavljene postopke, ki zagotavljajo, da študenti, edukatni, specializanti ali osebje niso diskriminirani zaradi kateregakoli razloga. Postopki morajo specificirati, kaj lahko nekdo naredi, če doživlja diskriminacijo, kako in komu lahko o tem poroča, kaj lahko od organizacije pričakuje glede njenega ukrepanja idr.

2.4.5 Minimalni pogoji za kurikulum

2.4.5.1 Teorija in praksa

- a) Študij teorije in prakse psihoterapije od začetne ocene do zaključka mora vključevati znanja s področja:
 - osnov psihoterapevtske prakse, glavnih psihoterapevtskih teorij in modelov,
 - teorij in metod psihoterapevtske obravnave posameznega pristopa,
 - ocene/diagnostike, pomembne za psihoterapevtsko prakso, in psihopatologije,
 - etike, zakonodaje, profesionalnih vprašanj in sodelovanja z drugimi strokovnjaki,
 - razvoja posameznika preko življenjskih stadijev,
 - znanstvenega raziskovanja in evalvacije.

2.4.5.2 Raziskovanje

Verificirani izvajalci izobraževanja s področja psihoterapije morajo:

- a) imeti in razvijati raziskovanje, ki je relevantno za področje psihoterapije;
- b) svojim študentom, edukantom ali specializantom omogočiti:
 - teoretično spoznavanje raziskovalne metodologije ter raziskovanja na celotnem področju psihoterapije in v okviru izbranega psihoterapevtskega pristopa,
 - učenje, kako brati, razumeti in kritično ovrednotiti raziskovanje v odnosu do psihoterapevtske stroke,
 - aplikacijo kvantitativne in/ali kvalitativne metodologije okviru izdelave diplomskih oziroma raziskovalnih nalog
 - povezovanje supervizirane psihoterapevtske prakse z raziskovanjem in
 - vključevanje v raziskovalne projekte, pri čemer se lahko različni izvajalci izobraževanj povezujejo v skupne raziskovalne projekte.

2.4.5.3 Različnost in enakost

Vsi verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo zagotoviti, da študenti, edukanti ali specializanti razvijejo:

- a) kritično razumevanje kulturnih, rasnih, socio-ekonomskih, spolnih, heteronormativnih predsodkov in predsodkov do invalidnosti v teoriji in kulturi psihoterapije in kjer je to potrebno, izzvati te predsodke;
- b) kritično razumevanje in samorefleksivno prepoznavanje medosebnih in intrapersonalnih pojavov, ki terjajo pozornost iz perspektive enakosti in različnosti, kar vključuje:

- dinamiko privilegija, zatiranja, marginalizacije in predpostavk, ki vplivajo na psihični in socialni razvoj ter oblikujejo življenjsko izkustvo;
 - razumevanje, kako te dinamike in iz njih izhajajoče neuravnoteženosti moči vplivajo na terapevtski proces in odnos;
- c) razumevanje občutljivosti za splošne in specifične težave in izzive, ki vplivajo na posameznike, parę, družine, organizacije in skupnosti zaradi neenakosti in diskriminacije;
- d) zavedanje, učinkovitost in pogum za komuniciranje in delovanje v smeri zmanjševanja škode in travm, ki jih povzroča diskriminatorna praksa ter neobčuljivost za neuravnoteženost moči v terapevtskem, izobraževalnem in supervizijskem okviru;
- e) spoštovanje pravic in potreb pacientov ali klientov ter kolegov.

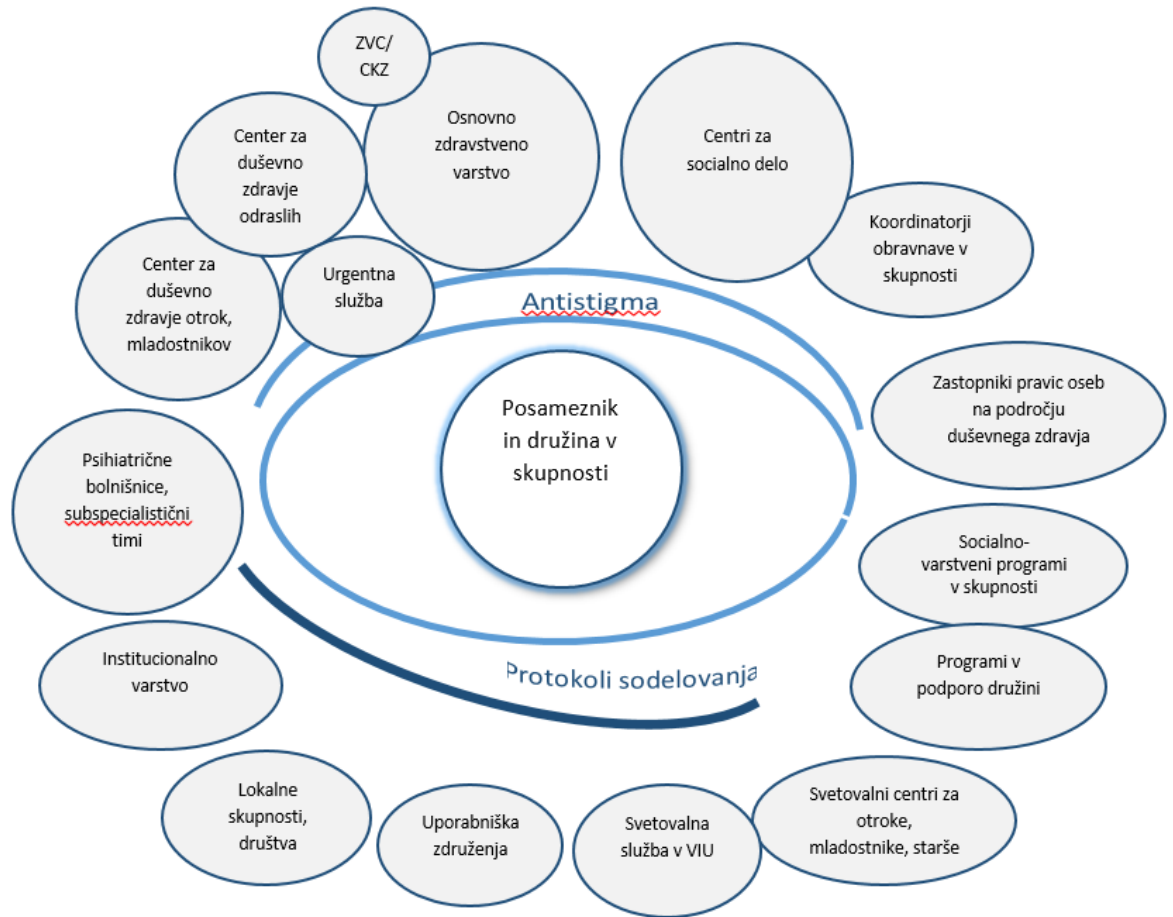
2.4.5.4 Zaščita in varnost

- a) Kurikulum mora vključevati razvijanje zavedanja problemov zaščite in varnosti v odnosu do klientov in do tistih, ki so potencialno izpostavljeni klientovim dejanjem.
- b) Študenti, edukanti in specializanti morajo biti opremljeni za razumevanje svojih odgovornosti v odnosu do relevantne zakonodaje.
- c) Izobraževanja morajo zagotoviti, da študente, edukante, specializante opremijo za delo v posebnih okoljih in za razumevanje, kako zagotoviti skladnost s pravili zaščite in varnosti v teh okoljih.
- d) Znanje mora vključevati:
- mehanizme poročanja določene s strani Zbornice;
 - kako se študenti, edukanti, specializanti zaščitijo, vključno z oceno tveganja in upravljanja s tveganji.

2.4.5.5 Spoznavanje področja varovanja duševnega zdravja

Vsi verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo svojim študentom, edukantom ali specializantom preko teoretičnih oblik izobraževanja in preko supervizirane psihosocialne prakse (glej točko 6.2) zagotoviti spoznavanje:

- a) področja varovanja duševnega zdravja v različnih družbenih sektorjih, kjer je psihoterapevtska ali svetovalna obravnava lahko del:
- zdravstvene obravnave v okviru zdravstvene dejavnosti,
 - socialno varstvene obravnave v okviru socialno varstvene dejavnosti,
 - obravnave v okviru šolstva v vzgojnih zavodih, šolskih svetovalnih službah in drugih oblikah organizirane skrbi za podporo ranljivim skupinam otrok, mladostnikov in družin,
 - kazenske obravnave v okviru pravosodja na tožilstvih in sodiščih ter
 - obravnave za varovanje duševnega zdravja v gospodarskih organizacijah;
- b) mreže služb in organizacij za duševno zdravje po različnih slovenskih regijah (glej sliko 1), kjer se lahko psihoterapevtska ali svetovalna obravnava vključuje v katerekoli storitve, od univerzalne, selektivne in indicirane preventive preko storitev zgodnjega prepoznavanja bolezenskih znakov, zgodnjega in standardnega zdravljenja do preprečevanja ponovitev, podpore in dolgotrajne oskrbe.

Slika 1: Regionalna mreža služb za duševno zdravje

2.4.5.6 Etika

- Izobraževanja za psihoterapevte morajo zagotoviti, da študenti, edukanti in specializanti poznajo Kodeks poklicne etike Zbornice.
- Kodeks poklicne etike mora biti integriran v celoten proces izobraževanja.
- Zagotoviti je potrebno čas in prostor za refleksijo o etičnih problemih.
- Izobraževanja morajo zagotoviti, da študenti, edukanti in specializanti razvijejo samorefleksijo in psihično zrelost.

2.4.5.7 Varnost in zaupnost

Izobraževanja za psihoterapevte morajo študente, edukante in specializante usposobiti za ocenjevanje tveganja. Naučiti jih je potrebno, kako razvijati svoja lastna pravila in prakso varovanja podatkov, ki je skladna z zakonodajo in Kodeksom poklicne etike Zbornice. To mora vključevati:

- družbene medije;
- telefon in tehnologije sporočanja;
- principe in regulacijo varovanja podatkov, vključujoč upravljanje s podatki;
- email protokole;
- inovativno tehnologijo, ki vključuje aplikacije in spletna orodja v psihoterapevtski praksi;
- proces plačevanja;
- upravljanje lastne prakse;
- implikacije lokalne jurisdikcije in dela v mednarodnih okvirih.

2.4.6 Osebna izkušnja

- a) Osebna izkušnja mora študentu, edukantu ali specializantu omogočiti, da pri delu s klienti bolj učinkovito vpliva na potek terapevtskega procesa in na dejavnike, ki vplivajo na izid terapije, med njimi predvsem na psihoterapevtski odnos.
- b) Osebno izkušnjo pridobi študent, edukant ali specializant psihoterapije v lastni psihoterapevtski obravnavi, v obliki individualne ali skupinske oblike dela na sebi pri za to usposobljenemu psihoterapevtu za osebno izkušnjo. Možne so različne oblike osebne izkušnje glede na značilnosti in zahteve psihoterapevtskega pristopa.
- c) Študent, edukant ali specializant sam izbere psihoterapevta izbranega psihoterapevtskega pristopa iz Registra psihoterapevtov za osebno izkušnjo, ki ga vodi Zbornica. Iz registra lahko izbere tudi psihoterapevta drugega terapevtskega pristopa, v kolikor je to dovoljeno po izobraževalnih standardih izbranega psihoterapevtskega pristopa.
- d) Šteje se, da je pogoj osebne izkušnje izpolnjen, če je študent, edukant ali specializant opravil skupno najmanj 250 ur osebne izkušnje, od tega vsaj 150 ur pri istem psihoterapevtu za osebno izkušnjo, pri čemer se upoštevajo posebnosti posameznega psihoterapevtskega pristopa.
- e) Psihoterapevt za osebno izkušnjo je naziv, ki ga lahko pridobi psihoterapevt, ki izpolnjuje naslednje kriterije:
 - članstvo v Zbornici;
 - pridobljen naziv psihoterapevt;
 - najmanj petletna neoporečna psihoterapevtska praksa po zaključeni lastni specializaciji, študiju ali edukaciji.
- f) O podelitvi in odvzemu naziva iz prejšnjega odstavka odloča Zbornica, pri čemer upošteva posebnosti posameznih pristopov, in vodi register psihoterapevtov za osebno izkušnjo.

2.4.7 Supervizija, intervizija in supervizirana praksa

2.4.7.1 Splošno o superviziji in interviziji

- a) Vsi verificirani izvajalci psihoterapevtske dejavnosti so dolžni zagotoviti, da je njihova psihoterapevtska praksa supervizirana.
- b) Intervizija je redna oblika strokovnega srečevanja dveh ali več psihoterapevtov z najmanj petletno psihoterapevtsko prakso, na katerih se z medsebojno izmenjavo izkušenj, mnenj, nasvetov in opažanj, zagotavlja strokovno in neoporečno delo psihoterapevta.
- c) Supervizija je redno, posredno ali neposredno spremljanje psihoterapevtske prakse in je namenjena zagotavljanju strokovnega in neoporečnega dela psihoterapevta.
- d) Supervizija je obvezni sestavni del psihoterapevtske prakse. To obveznost se lahko zagotavlja tudi z intervizijo.
- e) Supervizija v času študija, edukacije ali specializacije iz psihoterapije je namenjena tudi spremljanju, usmerjanju in ocenjevanju razvoja usposobljenosti študenta, edukanta ali specializanta psihoterapije.
- f) Supervizijo izvajajo supervizorji.

- g) Supervizor je lahko psihoterapevt z vsaj petletno neoporečno psihoterapevtsko prakso, ki aktivno prispeva k razvoju psihoterapevtske stroke oziroma znanosti in je vpisan v register supervizorjev Zbornice.
- h) Supervizor mora upoštevati pravilo nezdružljivosti vlog in sme pri istem psihoterapevtu, študentu, edukantu ali specializantu izvajati le eno od naslednjih vlog: vlogo mentorja, vlogo psihoterapevta za osebno izkušnjo ali vlogo supervizorja.
- i) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo imeti izoblikovane lastne kriterije za pridobitev statusa supervizorja, ki temeljijo na splošnih kriterijih Zbornice.
- j) Supervizija z uporabo digitalnih medijev (npr. telefon, internet) je sprejemljiva le po tem, ko je bil vzpostavljen supervizorski odnos na neposredni medosebni ravni.
- k) Supervizija mora vključevati tudi vprašanja varnosti in tveganja.
- l) Študenti, edukanti, specializanti in supervizorji morajo biti polno pripravljene na supervizirano prakso. Biti morajo seznanjeni z relevantnimi informacijami in prikazati razumevanje glede:
- predvidenih študijskih dosežkov;
 - časovnih okvirov supervizirane prakse in dokumentacije prakse, ki jo je potrebno voditi;
 - pričakovanj v zvezi s pogoji poklicnega ravnanja in procesov za naslavljanje skrbi in pritožb v zvezi s primernostjo študenta, edukanta ali specializanta za psihoterapevtsko prakso;
 - postopkov ocenjevanja, posledic neuspešnosti prakse in ukrepov, ki jih je potrebno podvzeti v primeru neuspešnosti;
 - sprejetih načinov komunikacije in poročanja.
- m) V okviru izobraževanja s področja psihoterapije obstajata dve vrsti supervizirane prakse: psihosocialna in psihoterapevtska praksa.

2.4.7.2 Supervizirana psihosocialna praksa

- a) Namen psihosocialne prakse v okviru izobraževanja s področja psihoterapije je spoznavanje področja varovanja duševnega zdravja v različnih družbenih sektorjih (na primer v zdravstvu, socialnem varstvu, šolstvu, pravosodju, gospodarstvu idr.) in široke mreže služb in organizacij za duševno zdravje po različnih slovenskih regijah (glej točko 4.5 in sliko 1).
- b) Supervizirana psihosocialna praksa se izvaja v okviru uvodnega izobraževanja s področja psihoterapije v obsegu najmanj 160 ur in v okviru izobraževanj iz psihoterapevtskih pristopov v obsegu najmanj 480 ur. Izvajalci izobraževanj iz psihoterapevtskih pristopov lahko sami organizirajo psihosocialno prakso ali pa sklenejo pogodbo z drugim verificiranim ali akreditiranim izvajalcem izobraževanja, ki za njihove študente, edukante ali specializante organizira psihosocialno prakso.
- c) Supervizirano psihosocialno prakso študent, edukant ali specializant (v nadaljevanju praktikant) opravlja v s strani Zbornice verificiranih učnih bazah, ki so lahko organizacije, enote organizacij oziroma zasebni delavci, ki izvajajo psihiatrično oziroma psihoterapevtsko dejavnost ter organizacije in službe za psihosocialno pomoč.
- d) Praktikanti morajo najmanj eno tretjino psihosocialne prakse opraviti v psihiatričnih ustanovah, službah ali pri zasebnih psihiatrih, od tega morajo biti najmanj mesec dni na sprejemnih oddelkih psihiatričnih bolnic. V tem času se morajo seznaniti z:
- administrativnimi procedurami, postopki napotitve in dokumentiranjem;

- psihiatričnim diagnosticiranjem in obravnavo;
 - življenjskim svetom ljudi, ki so bili diagnosticirani s specifičnimi diagnostičnimi kategorijami, kot so shizofrenija, motnje razpoloženja, organsko pogojene duševne motnje idr.;
- e) Točen obseg, vrsto in način izvajanja psihosocialne prakse določi verificirani izvajalec izobraževanja v skladu s standardi izobraževanja in v sodelovanju z učnimi bazami v individualnih programih študentov, edukantov ali specializantov.
- f) Zbornica na predlog izvajalcev izobraževanj preverja in potrjuje ustreznost učnih baz za opravljanje prakse in vodi register učnih baz za psihosocialno prakso.
- g) Učne vsebine in cilji psihosocialne prakse, ki naj bi jih dosegel praktikant, so:
- spoznavanje okoliščin in institucij, v katerih poteka svetovalno in terapevtsko delo v okviru psihiatrične in psihosocialne pomoči ter mrež različnih strokovnih služb (javne službe na področju zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja, civilne iniciative, nevladne organizacije, društva, zavodi, skupine za samopomoč idr.);
 - spoznavanje psihosocialnih pristopov pri delu s klienti različnih starosti, od otrok in mladostnikov, odraslih do starejših;
 - opazovanje z udeležbo pri svetovalnih in terapevtskih pogovorih;
 - udeležba na timskih pogovorih v ustanovi;
 - spoznavanje znanj in veščin za vzpostavljanje stika in za svetovalno delo z ljudmi, ki iščejo pomoč in svetovanje;
 - spoznavanje življenjskega sveta klienta;
 - reflektiranje lastnih občutkov pri opazovanju procesov dela z ljudmi;
 - prostovoljno delo;
 - spoznavanje dokumentiranja svetovalnih in terapevtskih storitev.

2.4.7.3 Supervizirana psihoterapevtska praksa

- a) Namen psihoterapevtske prakse v okviru izobraževanja s področja psihoterapije je usposabljanje za psihoterapevtsko delo s klienti.
- b) Psihoterapevtska praksa v okviru izobraževanja s področja psihoterapije oziroma psihoterapevtskega pristopa je psihoterapevtsko delo s klienti, ki ga opravlja študent, edukant ali specializant pod vodstvom mentorja in ob rednem spremljanju supervizorja.
- c) V času izobraževanja iz psihoterapevtskega pristopa ali v času specializacije študent, edukant ali specializant pridobi status študenta, edukanta ali specializanta psihoterapije pod supervizijo (v nadaljevanju praktikant), ki mu dovoljuje opravljanje supervizirane psihoterapevtske prakse. Začetek dela s klienti pod supervizijo odobri praktikantu vodja izobraževanja na predlog mentorja.
- d) Psihoterapevtska praksa v okviru specializacije iz psihoterapije je psihoterapevtsko delo s klienti oziroma pacienti, ki ga izvajajo specializanti s statusom specializanta pod supervizijo pod vodstvom neposrednega mentorja in ob rednem spremljanju supervizorja.
- e) Supervizirano psihoterapevtsko prakso v okviru izobraževanja s področja psihoterapije oziroma psihoterapevtskih pristopov lahko praktikant opravlja v s strani Zbornice verificiranih učnih bazah, kjer se izvaja psihoterapevtska dejavnost, kjer je zaposlen vsaj en psihoterapevt z licenco in kjer so zagotovljeni ustrezni klienti.
- f) Točen obseg, vrsto in način izvajanja supervizirane psihoterapevtske prakse določi verificirani izvajalec izobraževanja v skladu s standardi izobraževanja in v sodelovanju z učnimi bazami v individualnih programih praktikantov.
- g) Zbornica na predlog izvajalcev izobraževanj preverja in potrjuje ustreznost učnih baz za opravljanje psihoterapevtske prakse in vodi register učnih baz za psihoterapevtsko prakso.
- h) Učne vsebine in cilji psihoterapevtske prakse, ki naj bi jih dosegel praktikant, so:

- spoznavanje okoliščin in institucij, v katerih poteka psihoterapevtska dejavnost in praksa;
- prepoznavanje intrapersonalnih in interpersonalnih problemov in rešitev, duševnih motenj in odpornosti (angl. resilience), procesov patogeneze in salutogeneze pri klientih;
- oblikovanje sklopa kliničnih konceptov, ki povezujejo teorijo in prakso od pripravljalne faze do zaključka terapevtskega procesa;
- uporaba izbranega teoretskega modela in znanja za presojo primernosti svojega psihoterapevtskega pristopa glede na potrebe klientov ter za oblikovanje in spodbujanje ustreznih terapevtskih procesov;
- demonstriranje zmožnosti uporabe teoretičnega znanja svojega pristopa za oblikovanje hipotez, ustreznega terapevtskega odgovora in razvijanja novih terapevtskih rešitev;
- demonstriranje zmožnosti analize kompleksnih in kontradiktornih področij psihoterapevtske prakse z namenom oblikovanja možnih intervencij;
- demonstriranje zmožnosti uporabe izbranega psihoterapevtskega pristopa za vzpostavljanje terapevtskega odnosa ter dela s tem odnosom;
- terapevtsko interveniranje in zaključevanje terapevtskega procesa skladno z izbranim psihoterapevtskim pristopom;
- prepoznavanje meja svojega pristopa ter primerjanje in integriranje z drugimi pristopi
- zavedanje in obvladovanje etičnih vprašanj in dilem;
- demonstriranje zmožnosti sodelovanja z drugimi za oblikovanje rešitev,
- demonstriranje zmožnosti prilagajanja in inovativne prakse,
- demonstriranje zmožnosti ugotavljanja, razjasnjevanja, ocenjevanja problemov psihoterapevtske prakse in njihovega reševanja;
- demonstriranje odgovornosti za samonadzor (self-monitoring);
- demonstriranje zmožnosti za konsistentno reflektiranje svojega funkcioniranja v terapevtskem procesu za izboljšave svoje prakse;
- sintetiziranje lastne osebne integracije teorije in klinične prakse;
- prepoznavanje in ravnanje z osebno vpletenostjo in prispevkom v terapevtskem procesu, ki ga prakticira;
 - uporaba izbranega psihoterapevtskega pristopa in metod za delo s klienti različnih starosti, od otrok in mladostnikov, odraslih do starejših;
 - udeležba na timskih pogovorih v učni bazi;
 - dokumentiranje terapevtskih in svetovalnih storitev.

2.4.7.4 Dolžnosti koordinatorjev, mentorjev, supervizorjev psihosocialne in psihoterapevtske prakse ter praktikantov

- a) Koordinator psihosocialne in psihoterapevtske prakse pri Zbornici oziroma pri izvajalcu izobraževanja, v kolikor to zahteva obseg psihosocialne in psihoterapevtske prakse, ki jo organizira, nadzoruje potek in ocenjuje uspešnost prakse v sodelovanju z mentorji na učnih bazah in s supervizorji, pri katerih praktikant opravlja zahtevano število ur supervizije.
- b) Obveznosti koordinatorja prakse so:
 - skrbi za ustrezno število učnih baz in za sklepanje pogodb z učnimi bazami;
 - vodi seznam učnih baz, mentorjev in drugih odgovornih na učnih bazah;
 - izvaja redno koordinacijo in/ali supervizije s supervizorji;
 - skupaj z ostalimi supervizorji informira praktikante o ciljih, možnostih in poteku opravljanja prakse;

- odloča o ustreznosti učnih baz, ki jih predlagajo praktikanti sami;
 - koordinira potek prakse, tako da stalno vključuje povratne informacije praktikantov, supervizorjev in mentorjev;
 - skrbi za kontinuirano evalvacijo učnih baz;
 - skrbi za izdajanje potrdil o mentorstvu mentorjem in učnim bazam.
- c) Obveznosti mentorja na učnih bazah za psihosocialno in psihoterapevtsko prakso so:
- opravi vse potrebne priprave za prihod praktikanta na učno bazo in mu zagotovi ustrezne pogoje za opravljanje prakse; praktikantu pred začetkom prakse v osebnem stiku pomaga oblikovati načrt prakse, kjer upošteva praktikantove želje, cilje prakse in realne možnosti učne baze;
 - sodeluje s koordinatorjem prakse in s supervizorjem ter se še posebno angažira, če pride do zapletov pri opravljanju prakse;
 - omogoči čas za redne konzultacije s praktikanti glede konkretnih vprašanj v zvezi s prakso; izda potrdilo za opravljeno praktikantovo prakso;
 - prebere praktikantovo poročilo o praksi, ga podpiše in skrbi za izboljšave tudi tako, da upošteva povratne informacije praktikantov, supervizorjev in koordinatorja prakse;
 - izpolni evalvacijo psihosocialne prakse za izvajalca izobraževanja.
- d) Obveznosti supervizorja psihosocialne in psihoterapevtske prakse so:
- usklajuje se s koordinatorjem prakse, mu poroča o morebitnih zapletih, pomislekih;
 - pripravi praktikante na prakso, tako da jih seznanj s cilji, nalogami in potekom prakse;
 - spodbuja in preverja, da praktikanti pred začetkom prakse vzpostavijo stik z mentorjem na učni bazi;
 - praktikantom pred začetkom prakse s pomočjo mentorja na učni bazi pomaga oblikovati načrt prakse, kjer upošteva praktikantove želje, cilje prakse in realne možnosti učne baze;
 - skrbi za stike (po telefonu ali z obiskom učnih baz) z mentorji praktikantov na učnih bazah, tako da so mentorji na tekočem s cilji, vsebino in potekom prakse;
 - aktivno se vključi v reševanje zapletov, v primeru, da pride do njih pri opravljanju prakse;
 - na rednih individualnih in/ali skupinskih supervizijskih srečanjih s praktikanti nudi supervizijo prakse, spodbuja pisanje dnevnika in refleksijo izkušenj iz prakse;
 - v procesu supervizije pomaga praktikantu pri osvajanju učnih vsebin in doseganju ciljev psihosocialne oziroma psihoterapevtske prakse, kot je navedeno v točkah 6.2.7 in 6.3.8
 - uči in spodbuja intervizijo praktikantov;
 - nudi pomoč pri izdelavi poročil o praksi in pri njihovi predstavitvi na supervizijski skupini; prebere poročila praktikantov o praksi, jih oceni in podpiše;
 - ob zaključku študijskega leta supervizor poskrbi, da praktikanti izpolnijo evalvacijo prakse, koordinatorja, mentorstva in supervizije;
 - ob zaključku prakse poskrbi, da mentorji izpolnijo evalvacijo psihosocialne oziroma psihoterapevtske prakse za organizacije.
- e) Obveznosti praktikanta so:
- prijava na podlagi razpisa učnih baz ali sam predlaga učno bazo, ki gre potem v postopek preverjanja in potrditve;

- pred začetkom prakse vzpostavi stik z mentorjem na učni bazi;
- skupaj z mentorjem na učni bazi pred začetkom prakse pripravi načrt prakse;
- opravi prakso v obsegu, ki ga določa študijski program;
- reflektira doživetja na praksi na supervizijski skupini in/ali v individualni superviziji;
- med prakso sproti piše dnevnik, ki je sestavni del poročila o praksi;
- po koncu prakse napiše poročilo o praksi in ga predstavi na supervizijski skupini;
- izpolni evalvacijo psihosocialne prakse, koordinatorja, mentorstva in supervizije;
- skrbi, da zaključi prakso, tako da dobi pozitivno oceno prakse s strani mentorja v učni bazi (ki ob sočasnem pregledu poročila izda potrdilo o opravljeni praksi) in svojega supervizorja; spoštuje načelo zaupnosti in varovanja podatkov klientov oziroma pacientov v učni bazi in osebnih informacij kolegov v zvezi s prakso v supervizijski skupini;
- spoštuje glavne korake o poteku prakse (nanašajoč na prejšnjo točko).

2.4.8 Vzpostavljanje in vzdrževanje varnega učnega okolja

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo imeti mehanizme za varovanje pravic študentov, edukantov ali specializantov. Ti mehanizmi morajo vključevati postopke posvetovanja in pritožb.

2.4.9 Priročnik o izobraževanju

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo objaviti Priročnik o izobraževanju (lahko samo v elektronski obliki), ki vsebuje jasne informacije o vseh vidikih izobraževanja. To med drugim vključuje informacije o zahtevah, dolžini in časovnih okvirih izobraževanja, psihosocialni in psihoterapevtski praksi, kurikulumu, načinih ocenjevanja idr.

2.4.10 Kadri in viri

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo:

- a) v skladu z zakonskimi merili, merili izvajalca izobraževanja in Zbornice imenovati ustrezno kvalificiranega in izkušenega vodjo programa izobraževanja;
- b) v skladu z zakonskimi merili, merili izvajalca izobraževanja in Zbornice zagotoviti dovolj ustrezno kvalificiranega in izkušenega kadra za učinkovito izvajanje programov;
- c) imeti ustrezne upravljalске in vodstvene strukture, ki zagotavljajo učinkovito implementacijo izobraževanja. Vsa dokumentacija o teh strukturah mora biti dostopna na vpogled s strani katerekoli zainteresirane strani.
- d) zagotoviti, da ima kader ustrezno kombinacijo relevantnega znanja, izkušenj, kvalifikacij in tehnik za izvajanje prvin izobraževanja, za katere je odgovorno;
- e) imeti kriterije in postopke za selekcijo kadra;
- f) zagotoviti stalno strokovno izpopolnjevanje kadra;
- g) celotnemu kadru zagotoviti ustrezno podporo in dokumentacijo;
- h) zagotoviti relevantne, sodobne in zadostne vire za podporo razvoja študentov, edukantov in specializantov v celotnem poteku izobraževanja;
- i) zagotoviti ustrezne prostore za izvajanje svoje dejavnosti, ki so dostopni študentom, edukantom, specializantom ter izobraževalnemu osebju.
- j) določiti kriterije in postopke za imenovanje mentorjev izobraževanja, ki imajo vlogo podpore in usmerjanja posameznih študentov, edukantov in specializantov. Mentor izobraževanja za študente ali edukante je lahko psihoterapevt z vsaj triletno neoporečno psihoterapevtsko prakso, ki je vpisan v seznam mentorjev študijev oziroma edukacij in v seznam Zbornice.

Naloge mentorja izobraževanja so:

- potrdi individualni program usposabljanja študenta, edukanta ali specializanta v skladu s programom izobraževanja, pri čemer upošteva že dosežena znanja, usposobljenost in kompetence;
- skrbi za organizacijo in izvedbo izobraževanja v skladu z individualnim programom in je odgovoren za njegov nemoten potek;
- usmerja študente, edukante ali specializante glede uporabe strokovne literature;
- ocenjuje napredovanje znanja študenta, edukanta ali specializanta in predlaga podaljšanje določenega dela izobraževanja, če ugotovi, da v predvidenem času ni pridobil zadostnega obsega znanja in veščin;

- opravlja druge naloge, ki zagotavljajo pridobitev vseh znanj in veščin, ki so potrebne za dokončanje izobraževanja;
- predlaga pristop k opravljanju zaključnega izpita, ko je študent, edukant ali specializant izpolnil vse obveznosti individualnega programa na osnovi presoje, da v zadostni meri izpolnjuje splošne in specifične zahteve psihoterapevtske usposobljenosti.

2.4.11 Prisotnost, ocenjevanje in preverjanje

- a) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo določiti, kje je prisotnost obvezna in morajo imeti način evidentiranja prisotnosti na vseh oblikah izobraževanja.
- b) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo zagotoviti ustrezne mehanizme za študente, edukante in specializante, da opravijo tiste dele izobraževalnega programa, na katerih so bili odsotni na osnovi dogovora ali zaradi opravičljivih razlogov.
- c) Načini in kriteriji ocenjevanja tako v teoretičnem kot v praktičnem delu izobraževanja morajo biti jasno določeni in dostopni študentom, edukantom in specializantom.
- d) Poleg individualnega ocenjevanja s strani učiteljev, supervizorjev in mentorjev morajo verificirani izvajalci izobraževanj imeti organe za ocenjevanje študentov, edukantov in specializantov.
- e) Obstajati mora razpon načinov ocenjevanja, ki omogoča razumno prilagajanje različnim stilom učenja in učnim potrebam vsakega študenta, edukanta ali specializanta. Načini ocenjevanja morajo vključevati raziskovalni projekt, ki je lahko kvantitativna ali kvalitativna študija, pregled literature ali disertacija.
- f) Ocenjevanje mora biti povezano z generičnimi standardi poklicne psihoterapevtske dejavnosti in z za posamezne psihoterapevtske pristope specifičnimi zahtevami psihoterapevtske usposobljenosti (kompetentnosti).
- g) Cilji ocenjevanja so zagotoviti klinično in profesionalno usposobljenost (kompetentnost) v okviru izbranega terapevtskega pristopa ter etično prakso. Načini ocenjevanja morajo biti povezani s temi cilji.
- h) Zasnova ocenjevanja mora biti pravična za kandidate in konsistentna za vse izobraževalne poti.
- i) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo zagotoviti neodvisno preverjanje ocenjevanja, kar velja tako za teorijo kot prakso. Preverjanje ocenjevanja lahko vršijo praktiki, ki so kvalificirani in izkušeni v izbranem psihoterapevtskem pristopu. Lahko so zunanji ocenjevalci.
- j) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo zagotoviti pripravo in usposabljanje osebja za ocenjevanje, kakor tudi možnosti za nenehni razvoj njihove sposobnosti ocenjevanja.
- k) Študenti, edukanti in specializanti morajo dobivati sprotne povratne informacije, ki jim omogočajo lastno oceno svojih sposobnosti in razvojnih potencialov.
- l) Izobraževalni programi morajo imeti objavljene postopke za pritožbe v primerih nestrinjanja z oceno.
- m) Postopki ocenjevanja morajo biti zasnovani tako, da je študentom, edukantom in specializantom jasno, kako ustrezajo psihoterapevtski praksi.
- n) Metode ocenjevanja morajo meriti doseganje pričakovanih študijskih dosežkov, ki so relevantni za varno in učinkovito psihoterapevtsko prakso.
- o) Ocenjevanje mora biti sestavni element širšega procesa evalvacije, spremljanja in razvoja. Potrebno je hraniti dokumentacijo o napredovanju in dosežkih.
- p) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo biti zmožni prikazati, kako njihovi izobraževalni sistemi in prakse zagotavljajo vzpostavitev relevantnih standardov ocenjevanja, ki so merljivi in jih je moč doseči.

- q) Pričakovanja glede vloge psihoterapevta v praksi morajo biti vgrajena v proces ocenjevanja teoretičnega in praktičnega dela izobraževanja.
- r) Verificirani izvajalci izobraževanj morajo preverjati osebno primernost pri kandidatih za izobraževanje s področja psihoterapije ob vpisu in med izobraževanjem ob vsakokratnem prehodu iz nižje v višjo stopnjo izobraževanja na način, ki ga določijo s svojimi pravili, vključujoč stroko:
- če izvajalec izobraževanja ugotovi, da kandidat ni osebno primeren, vpis zavrne;
 - če izvajalec izobraževanja podvomi o študentovi, edukantovi ali specializantovi osebni primernosti za izvajanje psihoterapevtske dejavnosti, mu lahko odsvetuje nadaljnje izobraževanje ali mu svetuje dodatno izobraževanje in osebno izkušnjo;
 - kandidat oziroma študent ali edukant ali specializant, ki se z odločitvijo izvajalca izobraževanja ne strinja, mora imeti pravico do pritožbe.
- s) Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo zagotoviti, da njihovi priročniki izobraževanja vsebujejo:
- ocenjevalne kriterije za napredovanje v vsaki fazi izobraževanja in za napredovanje v naslednjo fazo;
 - ocenjevalne kriterije za merjenje dosežkov v okviru izobraževanja;
 - ocenjevalne kriterije za določanje primernosti za vpis v register Zbornice;
 - jasne postopke za naslavljanje pritožb glede ocenjevanja in ocen;
 - imenovanje vsaj enega ustreznega kvalificiranega in izkušenega zunanjega ocenjevalca na zaključnem izpitu.

2.4.12 Usposobljenost in vpis v register

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije morajo navesti:

- a) ali in koliko kompetentnost, ki naj bi bila dosežena v izobraževalnem programu, sovпада z izpolnjevanjem pogojev za vpis v register Zbornice;
- b) kakšni so pogoji in postopek vpisa v register psihoterapevtov;
- c) katere dodatne pogoje mora kandidat izpolniti v primeru, ko usposobljenost še ne omogoča vpisa v register.

2.4.13 Stalno strokovno izpopolnjevanje

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije:

- a) so zavezani vseživljenjskemu učenju;
- b) sodelujejo z Zbornico pri načrtovanju, organiziranju, spremljanju in nadzoru strokovnega izpopolnjevanja;
- c) razvijajo svoje programe za stalno strokovno izpopolnjevanje in skrbijo za njihovo verifikacijo s strani Zbornice;
- d) spodbujajo svoje diplomante k stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju;

2.4.14 Specifično izobraževanje in pripravnštvo

Verificirani izvajalci izobraževanj s področja psihoterapije:

- a) morajo na podlagi specifičnih standardov psihoterapevtske dejavnosti, ki jih je Zbornica oblikovala za specifične skupine klientov, pacientov, motenj ali problemov, uskladiti in implementirati specifične standarde izobraževanja, če je cilj njihovih izobraževalnih programov usposobiti študente, edukante in specializante za delo s takimi skupinami, motnjami ali problemi.
- b) so odgovorni za to, da jasno opredelijo domet izobraževanja na teoretski in metodološki ravni ter etične omejitve, da bi študenti, edukanti in specializanti lahko razumeli te omejitve svoje prakse, prepoznali dodatne potrebe specifične skupine klientov oziroma pacientov in s tem potrebe po dodatnem specifičnem izobraževanju in/ali pripravništvu.
- c) so odgovorni za to, da jasno opredelijo namen pripravništva, da bi študenti in edukanti lahko razumeli, da je za opravljanje dejavnosti na določenih področjih, na primer v javni upravi, sodstvu in zdravstveni dejavnosti, po zaključenem izobraževanju potrebno obvezno poglobljanje znanja in veščin za opravljanje samostojne poklicne dejavnosti in priprava na strokovni izpit.

VIRI

Dernovšek, M. Z. (2018). *Predstavitev za Delovno skupino za pripravo predloga normativne ureditve psihoterapije v Sloveniji pri Ministrstvu za zdravje. Delovno gradivo*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Možina, M., Flajs, T., Jerebic, D., Kosovel, I., Kranjc Jakša, U. in Rakovec, P. (2018). Čas za zakon je dozorel: Uvodnik o novostih glede normativne ureditve psihoterapije in psihosocialnega svetovanja v Sloveniji. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, 12(3–4): 7–39.

Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (ReNPDZ18-28). *Uradni list Republike Slovenije*, leto XXVIII, št. 24, 13. 4. 2018: 3575-3631.

UKCP Standards of Education and Training (2017). The Minimum Core Criteria, Psychotherapy with Adults. <https://www.psychotherapy.org.uk/wp-content/uploads/2017/02/Standards-of-Education-and-Training-2017SETs.pdf>